Ἔτος Γ'. Ἀριθμὸς 38.

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ διὰ τὸ ἐξωτερικὸν φρ. χρυσᾶ 10· διὰ τὸ ἐσωτερικὸν δραχμαὶ 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος τοῦ Συλλόγου ἀρωγὸν ἄνευ ἑτέρας ὑποχρεώσεως.

ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ τοῦ Συλλόγου εἶνε ἐν τῇ συνοικίᾳ Πλάκας ἀρ. 5. παραπλεύρως τῇ Δημοτικῇ Σχολῇ τῇ ἐν τῇ ὁδῷ Ἀδριανοῦ.
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1889.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ι. Σκαλτσούνη Ψυχολογικαὶ Μελέται. (Ζ') Περὶ ἀφασίας. — Πρὸς τὴν Παναγίαν, ποίημα ὑπὸ Α. Παράσχου. — Ἐπιστολὴ πατριάρχου Ἀντιοχείας. — Εὐεργέται «Ἀναπλάσεως». — Λόγος Ἕλληνος ἀρχιεπισκόπου ἐν Μάχῃ. — Τὸ Β' κεφάλαιον ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰακώβου. — Ἀλληλογραφία.

Ι. ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Ζ'.

ΠΕΡΙ ΑΦΑΣΙΑΣ

Ι

Ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων», ἐξαντλήσας τὰ ἅπερ ἠρύσθη ἐπιχειρήματα ἐξ ὑποθέσεων καὶ θεωριῶν διαμαχομένων ἢ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ἀποκρουομένων, ἀμφιβάλλων δὲ ἐὰν οἱ μὴ ἐξῳκειωμένοι πρὸς τὰς ἀνθρωπολογικὰς συζητήσεις δύνανται ν' ἀντιληφθῶσι καὶ εὐκρινῶς νοήσωσι τὰς περὶ ἐκπορεύσεως πνευματικῶν γεγονότων ἐκ μηχανικῶν τοῦ ἐγκεφάλου δονήσεων διδασκαλίας, ἔγνω, πρὸς διευκρίνησιν τοῦ θέματός του, νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν φαινομένων μιᾶς ὡρισμένης ἐγκεφαλικῆς νόσου, τῆς ἀφασίας, ὅπως δι' αὐτῆς παραστήσῃ εὐκρινέστερον τὰ ὑλιστικὰ αὐτοῦ φιλοσοφήματα.

Καὶ ἀξιόλογος μὲν εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ συγγραφέως, νὰ διευκολύνῃ τοὺς ἀναγνώστας καὶ ὑποβοηθήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν μελέτην καὶ κατάληψιν τῶν ἰδεῶν καὶ ἐπιχειρημάτων του, ἀλλὰ καὶ ἡ αἰτιολογία τῆς ἀμφιβολίας του περὶ τοῦ ἀκαταλήπτου τῶν θεωριῶν του εἶνε πλημμελὴς καὶ ἄστοχον ὅλως καὶ ἀλυσιτελὲς τὸ ὅπερ παρεδέχθη μέσον πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ.

Βεβαίως αἱ προτάσεις τῶν ὑλοδοξούντων, καθ' ἃς αἱ μηχανικαὶ κινήσεις τῶν κυττάρων τοῦ ἐγκεφάλου παράγουσιν ἰδέας καὶ αἰσθήματα καὶ πνευματικὰ φαινόμενα, παρίστανται πρὸ τῶν ὀμμάτων τῆς διανοίας μας οὐ μόνον ἀκατάληπτα ἀλλὰ καὶ ἄλογα καὶ τερατώδη. Τὸ παράλογον ὅμως καὶ τερατῶδες δὲν ἤρτηται ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔνδειαν τῆς διανοίας μας ἢ ἀπὸ τὴν μὴ ἐξοικείωσιν τῶν πολλῶν μὲ τὰς ἀνθρωπολογικὰς συζητήσεις, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀλογίας αὐτῆς καὶ τοῦ ψεύδους τῶν θεωρημάτων τοῦ ὑλισμοῦ. Διότι καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐκάλει ἄφρονας τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Δημοκρίτου βεβαιοῦντας ὅτι ἡ ὕλη σκέπτεται καὶ αἰσθάνεται καὶ βουλεύεται, καὶ μετὰ τὰς προόδους εἴκοσι τριῶν ὅλων αἰώνων οἱ διαπρεπέστατοι τῶν φυσιολόγων, ὡς εἴδομεν ἐν τοῖς πρόσθεν, διδάσκουσιν, ὅτι αἱ τελεσθεῖσαι τῆς ἐπιστήμης πρόοδοι κατέδειξαν τὸ ἀδύνατον τῆς ἐξηγήσεως τῆς ἐκπορεύσεως καὶ παραγωγῆς τῶν πνευματικῶν φαινομένων ἀπὸ μόνας τὰς μηχανικὰς κινήσεις τῆς ἐγκεφαλικῆς ὕλης. Ἰατρέ! Πείσατε πρῶτον τοὺς ἐπιστήμονας περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν θεωριῶν τοῦ Jules Soury καὶ τοῦ Χέκελ, ἃς ἐπαγγέλεσθε καὶ διδάσκετε, καὶ τότε δύνασθε νὰ ἀποδώσητε τὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀκατάληπτον καὶ τερατῶδες αὐτῶν εἰς τὸ ἀστοιχείωτον καὶ ἀνεπιστῆμον τῆς διανοίας.

Παραδόξως δὲ ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων» πρὸς εὐχερεστέραν τοῦ θέματός του συζήτησιν ἐπιχειρεῖ τὴν ἀνάλυσιν νόσου, ἣν

οἱ πλεῖστοι τῶν ἀναγνωστῶν οὐδὲ κατ' ὄνομα γινώσκουσιν, ὡσανεὶ ἐδύνατο διὰ τούτου νὰ φωτισθῶσιν αἱ κρίσεις αὐτῶν. Ὅπως ὁ ἀναγνώστης ἐξελέγξῃ τὸ ἀκριβὲς τῶν περὶ τῆς νόσου ἀναφερομένων γεγονότων, κρίνῃ δὲ καὶ περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἀρυομένων συμπερασμάτων, δέον ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ᾖνε ἐντριβὴς περὶ τὴν συζήτησιν νοσολογικῶν ζητημάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρέπει νὰ συμβουλευθῇ καὶ μελετήσῃ τὰ συγγράμματα τῶν τὴν προκειμένην νόσον εἰδικῶς μελετησάντων καὶ ἀκούσῃ τὰς προφορικὰς συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας τῶν εἰδημόνων ἐπὶ πάσης ἐγειρομένης ἀμφιβολίας καὶ ἐπὶ παντὸς ἐπεγειρουμένου δισταγμοῦ. Μελετῶσιν ἄρά γε οὕτω οἱ ἀναγνῶσται τὰ ἔργα καὶ τὰς βεβαιώσεις τῶν ὑλοδοξούντων ἢ παρασύρονται ὑπ' αὐτῶν ἐμπιστευόμενοι εἰς τὴν ἀκρίβειαν τῆς γενομένης τῶν γεγονότων ἐκθέσεως καὶ εἰς τὴν ὀρθότητα τῶν συμπερασμάτων; Φοβοῦμαι ὅτι πάντες μεταξὺ τῶν τελευταίων κατατάσσονται καὶ διὰ τοῦτο οἰκτείρω τὴν νέκρωσιν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, τὴν ἀκηδίαν τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων καὶ τὴν ὀλιγωρίαν τῶν οἰκογενειαρχῶν ἀπέναντι τῆς προκούσης δηλητηριάσεως παντὸς ὑπερκοσμίου φρονήματος. Οὐδὲν δυστήχημα φοβερώτερον δύναται νὰ ἐνσκήψῃ εἰς τὸ ἄτομον τοῦ κλονισμοῦ τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ πεποιθήσεων καὶ τῆς ἀμφιβολίας περὶ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως, καὶ οὐδεμία ἐθνικὴ συμφορὰ δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ἀποχαύνωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ τοῦ λαοῦ αἰσθήματος καὶ πρὸς τὴν ἀπάλειψιν τῆς συναισθήσεως τῆς ἠθικῆς εὐθύνης καὶ τῆς πεποιθήσεως περὶ τῆς ἐνθέου πηγῆς καὶ τοῦ ὑπερκοσμίου κύρους τοῦ καθήκοντος.

II

Ἡ ἀφασία εἶνε νόσος, ἐξ ἧς ὁ πάσχων, καί τοι ἐνθυμούμενος τὰς ἀντιστοιχούσας εἰς τὰς ἰδέας του λέξεις, καὶ τῶν φωνητικῶν του ὀργάνων εἰς φυσιολογικὴν εὑρισκομένων κατάστασιν, ἀδυνατεῖ ν' ἀρθρώσῃ τὸν λόγον ἢ νὰ προφέρῃ λέξεις μὴ ἀνταποκρινομένας πρὸς τὰς ἰδέας καὶ τὰ αἰσθήματα, ὧν ἐπιχειρεῖ τὴν ἐκδήλωσιν. Ἐνίοτε ὁ πάσχων δύναται νὰ γράφῃ ἀπταίστως, ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ ἐννοῇ τὸν ὁμιλοῦντα, ἄλλοτε δέ, καίτοι εὐκρινῶς ἀκούων τοὺς ἤχους τῶν λέξεων, ὀὐν ἐννοεῖ τὴν σημασίαν αὐτῶν, καὶ ἄλλοτε πάλιν ἀδυνατεῖ ν' ἀναγινώσκῃ τὰ ὑπὸ ἄλλων καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφόμενα.

Ἰδοὺ τίνι τρόπῳ ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων» ὁρίζει τὰ αἴτια τῆς νόσου καὶ τὰ πηγάζοντα ἐξ αὐτῆς ἀποτελέσματα.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ἐσωτερικῆς ὕλης τοῦ ἐγκεφάλου σύγκειται ἐξ ἑνὸς δισεκατομμυρίου σωματικῶν μορίων ἢ κυττάρων. «Ἰὰ κύτταρα ταῦτα εἶνε προωρισμένα νὰ δέχωνται τὰς ἐξωτερικὰς καὶ ἐσωτερικὰς δονήσεις, ἐκ δὲ τῆς συνεργασίας καὶ τῆς ἐναρμονίου αὐτῶν λειτουργίας προκύπτει ὡς ἀποτέλεσμα ἡ ἀξιοθαύμαστος ἐκείνη ἑνότης τῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφαλικοῦ ὀργάνου, δι' ἧς αἰσθανόμεθα καὶ ἐννοοῦμεν τὰ ἐν ἡμῖν καὶ ἐκτὸς ἡμῶν συμβαίνοντα ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τὴν ὁποίαν ὀντοποιήσαντες τινὲς ἀπεκάλεσαν ψυχὴν ἢ πνεῦμα.»

Τινές;

Καὶ ποῖοι ἄρά γε εἶνε οἱ ἄγνωστοι οὗτοι, οἱ ὀντοποιήσαντες τὰς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ παραστήσαντες αὐτὰς ὡς ἀπαύγασμα πνευματικῆς τινος δυνάμεως;

Ἡ ἀνθρωπότης πάσης χώρας καὶ πάσης ἐποχῆς. Λαοὶ ἄγριοι καὶ ἐξημερωμένοι καὶ ἐκπεπολιτισμένοι οἰκοῦντες τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς.

Οἱ περὶ τοῦ ἀνθρώπου φιλοσοφήσαντες καὶ πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ μελετήσαντες καθ' ὅλον τὸν βίον ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος μέχρι τοῦ Βερουλαμίου καὶ Λαρυμαγιέρου.

Οἱ φυσιοδίφαι καὶ φυσιογνῶσται ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους μέχρι τοῦ Σεβρέλ.

Οἱ τοὺς νόμους τοῦ παντὸς ἀνακαλύψαντες καὶ ἐπὶ τῆς προόδου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐφαρμόσαντες ἀπὸ τοῦ Νεύτωνος μέχρι τοῦ Παστέρ.

Τὰ ἀνώτερα τῶν ποιητῶν πνεύματα ἀπὸ τοῦ Αἰσχύλου μέχρι τοῦ Βίκτορος Οὐγὼ καὶ ἀπὸ τοῦ Δάντου μέχρι τοῦ Κλόπστοκ.

Οἱ τὰς τροχιὰς τῶν οὐρανίων σωμάτων διαγράψαντες καὶ τὰς κινήσεις των προγινώσκοντες καὶ ὁρίσαντες ἀπὸ τοῦ Κεπλέρου μέχρι τοῦ Ἕρσελ καὶ Ἀραγώ.

Οἱ ἠθικολόγοι ἀπὸ τοῦ Σωκράτους μέχρι τοῦ Φραγκλίνου, καὶ οἱ ἱστορικοὶ ἀπὸ τοῦ Ξενοφῶντος μέχρι τοῦ Καντοῦ καὶ τοῦ Θιέρ-

ου καὶ οἱ πολιτειολόγοι ἀπὸ τοῦ Πλουτάρχου μέχρι τοῦ Καστελὰρ καὶ Γλάδστωνος.

Οἱ μαθηματικοὶ ἀπὸ τοῦ Πυθαγόρου μέχρι τοῦ Πασχὰλ καὶ Εὐλέρου.

Οἱ συναποτελοῦντες τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν φιλοσοφικῶν καὶ ἠθικῶν ἐπιστημῶν, οἱ κατὰ τὸ 1882 βραβεύσαντες τὸ περιώνυμον ἔργον τοῦ Ἰταλοῦ καθηγητοῦ Ὀλαϊδίου Φέρρη ἀνασκευάσαντος μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας τὰ ἐγειρόμενα σοφίσματα κατὰ τῆς ἀκραδάντου ἀληθείας τῆς ἑνότητος καὶ τῆς πνευματικῆς φύσεως τοῦ ἐν ἡμῖν συνειδότος.

Πάντες οὗτοι εἶνε οἱ ὀντοποιήσαντες τὰς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ἀποδώσαντες αὐτὰς εἰς ἐνιαίαν καὶ πνευματικὴν δύναμιν, καὶ οὗτοι πάντες χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ ἕλληνος ἰατροῦ ὡς Τινές.

Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς ἀλλοκότους διδασκαλίας.

Τὸ δισεκατομμύριον τῶν κυττάρων τοῦ ἐγκεφάλου εἶνε ἡ γενικὴ ἀποθήκη τῶν λέξεων, τῶν γνώσεων, τῶν γεγονότων καὶ πάντων τῶν στοιχείων τοῦ νοητικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου.

Καὶ μὴ νομίσητε ὅτι εἰς τὴν γενικὴν ταύτην ἀποθήκην δύναται νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσίς τις ἢ ἀταξία. Τοὺς φόβους τούτους ἐδύναντο νὰ ἔχωσιν οἱ Kyrll καὶ οἱ Krafft-Ebing καὶ ὅσοι διδάσκουσιν ὅτι τὸ σκότος ἐπικρατεῖ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ περί τε τῆς διασκευῆς καὶ τῶν φυσιολογικῶν τοῦ ἐγκεφάλου λειτουργιῶν, ἀλλὰ διὰ τὸν φιλόλογον Joules Soury καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ, τοὺς βλέποντας καὶ μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας ὁρίζοντας πάσας τὰς κινήσεις τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων οὔτε σκότος οὔτε μυστήριον οὔτε ἀμφιβολία ὑπάρχει.

Καταμετρήσαντες τὰ κύτταρα ὥρισαν τὸ ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς ἓν δισεκατομμύριον, ἄλλοι ὅμως ἠρίθμησαν μόλις τὸ ἥμισυ. (150) Πλὴν τοῦτο εἶνε ἀδιάφορον, λέγει ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων», διότι καὶ τὸ ἥμισυ ἀρκεῖ ὅπως περιλάβῃ πάσας τὰς γνώσεις καὶ τὰς λέξεις καὶ τὰ γεγονότα καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ νοητοῦ βίου.

Ἡ γενικὴ λοιπὸν αὕτη ἀποθήκη τοῦ ἐγκεφάλου διῄρηται εἰς διάφορα μέρη καλούμενα ἐπιστημονικῶς γῦροι, καὶ ἀποτελοῦντα ἰδιαιτέρας ἀποθήκας καὶ μικρὰ ἐργοστάσια, ὧν ἕκαστον εἰδικὴν διεξάγει λειτουργίαν. Εἰς μίαν τῶν ἀποθηκῶν τούτων τοποθετοῦνται τὰ φαινόμενα τῆς ἐξωτερικεύσεως τῶν ἡμετέρων διανοημάτων. (122) Εἰς τὸν τρίτον μετωπικὸν γῦρον τοῦ ἐγκεφάλου ἔχει τὴν ἕδραν του ὁ ἔναρθρος λόγος. (123) Εἰς ἄλλην ἑδράζεται ἡ μνήμη τοῦ ἤχου τῶν λέξεων, εἰς τὸν κατώτερον βρεγματικὸν λοβὸν ἡ μνήμη τῶν ὀπτικῶν εἰκόνων τῆς γραφῆς, εἰς ἄλλην δὲ χώραν τοῦ ἐγκεφάλου ἀποτυποῦνται αἱ εἰκόνες τῆς γενικῆς ὁράσεως!

Συμφώνως πρὸς τὰς ἐπαγγελίας ταύτας ἡ εἰκὼν τοῦ ἵππου, ὃν χθὲς εἴδετε, ὡς καὶ τοῦ λέοντος καὶ τοῦ λύκου, εἶνε ἐντετυπωμένη ὡς εἰς φωτογραφίαν ἐπὶ τῶν κυττάρων τῆς χώρας τῆς γενικῆς ὁράσεως. Αἱ εἰκόνες τῶν ψηφίων, τὰ ὁποῖα τὴν ὥραν ταύτην ἀναγινώσκετε, εἶνε ἐντετυπωμέναι ἐπὶ τῶν κυττάρων τῆς ἐγκεφαλικῆς χώρας τῆς γραφῆς. Ὁ ἤχος τῶν λέξεων, ἃς ἠκούσατε προφερομένας, διατηρεῖται εἰς τὴν χώραν τῶν ἀκουστικῶν ἐντυπώσεων. Ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου μετωπικοῦ γύρου προπαρασκευάζεται ἡ διατύπωσις τοῦ ἐνάρθρου λόγου καὶ διαβιβάζεται εἰς τὰ φωνητικὰ ὄργανα.

Ὑποθέσατε ὅτι καὶ σήμερον παρουσιάζονται εἰς τὴν ὅρασίν σας ἵπποι καὶ λέοντες, τὰς δ' ἐντυπώσεις σας πρόκειται νὰ κοινοποιήσητε διὰ τοῦ λόγου εἰς ἄλλον. Αἱ ἀποτυπωθεῖσαι εἰκόνες τῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας κτηνῶν ἐπανέρχονται εἰς τὴν μνήμην σας καὶ συνδυάζονται μετ' αὐτῶν οἱ διατηρούμενοι ἤχοι τῶν λέξεων, δι' ὧν ἕκαστον ὁρίζεται, προπαρασκευαζομένου δὲ τοῦ ἐνάρθρου λόγου εἰς τὸν τρίτον μετωπικὸν γῦρον τοῦ ἐγκεφάλου καὶ μεταβιβαζομένου εἰς τὰ φωνητικὰ ὄργανα, σεῖς λέγετε, βλέπω ἵππους καὶ λέοντας.

Ἐὰν ὅμως ἐπέλθῃ βλάβη τις εἰς τὸν τρίτον μετωπικὸν γῦρον, εἴτε ὡς ἐκ τραύματος εἴτε ὡς ἐκ νόσου, τότε αἱ λειτουργίαι τοῦ ὀργάνου, εἰς ὃ προπαρασκευάζεται ὁ ἔναρθρος λόγος, παραλύουσιν ἢ καθίστανται ἀνώμαλοι, ὁ δὲ πάσχων ἢ δὲν δύναται ν' ἀπαγγείλῃ λέξιν τινὰ ἢ προφέρει ἦχον μὴ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς ἰδέας του. Θέλων νὰ εἴπῃ ὅτι βλέπει ἵππους καὶ λέοντας, μένει ἄφωνος ἢ λέγει βλέπω κύνας καὶ ἀλώπεκας. Ἀλλ' ἐὰν γνωρίζῃ νὰ γράψῃ, ὁ δὲ κατώτερος βρεγματικὸς λοβός, ἡ χώρα τοῦτέστι ἐφ' ἧς εἶνε ἐντετυπωμέναι αἱ εἰκόνες τῶν ψηφίων τῆς γραφῆς, εἶνε εἰς ὑγιεῖ κατάστασιν, ὁ πάσχων δύναται νὰ ἐκδηλώσῃ

τὰς ἰδέας του ἀκριβῶς καὶ ἀπταίστως διὰ τῆς γραφῆς.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ὑπὸ τῶν ὑλιστῶν διδομένη ἐξήγησις τῆς νόσου τῆς ἀφασίας, ἐξ ἧς ἀρύονται ἀλλόκοτα ἐπιχειρήματα καὶ παράλογα συμπεράσματα.

Ἀλλ' ἀποδεκτῶν γενομένων ὑποθετικῶς ὡς ἐπιστημονικῶς βεβαιουμένων τῶν λειτουργιῶν τῶν διαφόρων χωρῶν τοῦ ἐγκεφάλου, τῆς δὲ διδομένης ἐξηγήσεως τῆς νόσου τῆς ἀφασίας ὡς ἀναμφισβητήτου καὶ ὑπὸ τῆς παθολογικῆς ἐπιστήμης ὁριστικῶς βεβαιωθείσης, ἕπεται ἄρά γε ὡς ἐκ τούτων ὅτι τὸ κέντρον τῆς αἰσθητικῆς ἡμῶν καὶ νοητικῆς δυνάμεως καὶ πασῶν τῶν βουλητικῶν καὶ πνευματικῶν ἡμῶν ἐνεργειῶν ἐκπορεύεται ἀπὸ τὰς μηχανικὰς τῆς ὕλης δονήσεις;

Ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν προτιθέμενοι νὰ μελετήσωμεν τὸ προκείμενον ζήτημα, ἀποδεχόμεθα, καθ' ὑπόθεσιν, ὡς ἐπιστημονικῶς βεβαιωθέντα τὰ γεγονότα, οἷα ἐκτίθενται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τῶν «Ψυχώσεων» ἐν τῷ περὶ ἀφασίας κεφαλαίῳ καὶ προβαίνομεν εἰς τὸν ὁρισμὸν τῆς σημασίας αὐτῶν καὶ τῶν πηγαζόντων συμπερασμάτων ἐκ τῆς λογικῆς αὐτῶν διαστάθμισεως.

III

Ἀναλύοντες τὸν προφορικὸν λόγον εἰς τὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν σύγκειται, καὶ μελετῶντες τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς πηγάς, ἐξ ὧν ἐκπορεύεται, εὐκόλως διακρίνομεν τέσσαρα διάφορα στάδια ἓν ὅλον ἀπαρτίζοντα.

Α'. Τὸ πρῶτον στάδιον εἶνε ἡ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ συνειδήσει μόρφωσις τῆς ἰδέας, τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ ἐκδηλώσωμεν διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου.

Β'. Τὸ δεύτερον στάδιον εἶνε ἡ ἀπόφασις τῆς ἐξωτερικεύσεως τῆς ἰδέας ἢ τοῦ αἰσθήματος.

Γ'. Τὸ τρίτον στάδιον συνίσταται ἐκ τῆς ἐξευρέσεως τῶν καταλλήλων λέξεων πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἰδέας, ἤ, κατὰ τὴν ὑλιστικὴν φράσιν, πρὸς ἱματισμὸν καὶ ἐξωτερικὴν αὐτῆς ὑπόστασιν.

Δ'. Ἡ ἀπαγγελία τῶν λέξεων διὰ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ἀποτελεῖ τὸ τελευταῖον στάδιον τοῦ ἐνάρθρου λόγου καὶ καταρτίζει τὴν ἐξωτερίκευσιν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους διακοίνωσιν τῆς ἰδέας ἢ τοῦ αἰσθήματος.

Ἡ ἀπαγγελλομένη λέξις καὶ αἱ φράσεις, δι' ὧν περιβάλλονται αἱ ἰδέαι, δὲν εἶνε βεβαίως οὔτε αἱ ἰδέαι αὐταὶ οὔτε τὰ συναισθήματα, ἀλλὰ σύμβολα παριστάνοντα τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἰδέας. Ἡ ἐντύπωσις, ἡ αἴσθησις τῆς ἡδονῆς ἢ τοῦ πόνου, ἡ σκέψις, ἡ κρίσις, αἱ ἰδέαι καὶ αἱ ἀποφάσεις συλλαμβάνονται ἐν ἡμῖν καὶ συντελοῦνται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ καὶ συνειδήσει ἀνεξαρτήτως πάσης τοῦ λόγου ἀρθρώσεως. Ἐὰν ὑπάρχωσι λέξεις συμβολικῶς παριστῶσαι τὰς ἰδέας μας, προσλαμβάνομεν αὐτὰς καὶ διευκολύνομεν δι' αὐτῶν τὰς διασκέψεις μας ἢ ἐκδηλοῦμεν καὶ ἐξωτερικεύομεν δι' αὐτῶν, ἐὰν δὲ δὲν ὑπάρχωσι λέξεις ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὰς ἰδέας, ὁ βουλόμενος νὰ ἐξωτερικεύσῃ αὐτὰς δημιουργεῖ νέαν τινὰ φωνήν, ἢ ἀνατρέχει εἰς λέξεις προσεγγιζούσας εἰς τὰς ἰδέας του, ἢ περιβάλλει ταύτας διὰ περιφράσεων καὶ ἐπὶ τέλους καταφεύγει καὶ εἰς σχήματα τῶν χειρῶν ἢ καὶ εἰς ἐκφράσεις τοῦ προσώπου.

Πολλάκις ἐνθυμούμεθα καὶ ἔχομεν ἐνώπιον τοῦ συνειδότος μας πρόσωπον ἢ δένδρον, περὶ οὗ ἔχομεν ἰδέας τινάς, χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν τὸ ἀποδιδόμενον εἰς αὐτὸ ὄνομα. Ἐὰν εἰς τὸ πρόσωπον ἢ εἰς τὸ δένδρον ἰδοῦμεν ἤδη ἓν ὄνομα, πληροφορούμεθα περὶ τούτου καὶ ἀκούσαντες παρ' ἄλλων γνωρίζομεν ὅτι τὸ μὲν πρόσωπον ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν ἦχον: Ἡ κ ὅ λ ο ς, τὸ δὲ δένδρον εἰς τὸν ἦχον: Ἐ λ α ί α. Αἱ λέξεις αὗταί εἰσι τοποθετημέναι, ὡς μᾶς διδάσκουσιν οἱ ὑλισταί, ἐπὶ τῶν κυττάρων τῆς οἰκείας θήκης τοῦ ἐγκεφάλου. Ὅστω. Ἀλλὰ αἱ τοποθετηθεῖσαι λέξεις καὶ οἱ ἦχοι αὐτῶν εἶνε τὰ σύμβολα τῆς μορφωθείσης ἰδέας περὶ τοῦ προσώπου ἢ τοῦ δένδρου, ἥτις προϋπῆρχεν ἐν ἡμῖν καὶ πρὶν γνωρίσωμεν τὴν λέξιν, δι' ἧς διακρίνονται ἀπὸ τὰ λοιπὰ πρόσωπα καὶ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα. Αἱ λέξεις, σημεῖα οὖσαι καὶ σύμβολα τῶν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων, ἕπονται τούτοις κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν διατύπωσιν. Ἡ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ συνειδήσει συναίσθησις τῆς ὑπάρξεως, τὸ αἴσθημα τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, προϋπῆρξαν βεβαίως τῶν λέξεων, δι' ὧν διακρίνομεν αὐτὰ ἀπὸ τὰ λοιπὰ αἰσθήματα. Ἅμα ὁρισθείσης τῆς προσηγορίας τοῦ ἀντικειμένου καὶ τοῦ ἤχου τοῦ φωνητικοῦ συμβόλου, δι' οὗ ἡ ἰδέα διακρίνεται ἀπὸ πάσης ἄλλης, τότε ἄρχονται αἱ σχέσεις τῆς φράσεως μετὰ τῆς ἰδέας καὶ τῶν λέξεων μετὰ τῶν ἀντικειμένων καὶ ἀναποσπάστως συνδέονται ὁτὲ μὲν τῆς μιᾶς προηγουμένης, ὁτὲ δὲ τῆς ἑτέρας, ἄλλοτε δὲ συμβαδιζουσῶν ἐν τῷ αὐτῷ ὑποκειμένῳ. Ὅτε ἐγερθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου καὶ ἀνοίξας τὸ παράθυρον εἶδον τὸν καθαρὸν ὁρίζοντα, συνησθάνθην τὴν ἐντύπωσιν καὶ μετ' αὐτῆς συνεβάδισεν ἐν ἐμοὶ τὸ σύμβολον αὐτῆς, ὡ ρ α ῖ ο ς κ α ι ρ ό ς. Ὅτε διεκοίνωσα εἰς τὸν φίλον τὴν ἐμὴν ἐντύπωσιν καὶ ἰδέαν, αὕτη ὡς καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς ἐκδηλώσεως προηγήθησαν τῆς ἀπαγγελίας τῶν λέξεων, ὡ ρ α ῖ ο ς κ α ι ρ ό ς· ἀλλ' εἰς τὸν ἀκούοντα ἡ ἰδέα ἐπηγέρθη μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῆς ἀπαγγελθείσης φράσεως. Καὶ τὴν ἐμὴν ἐντύπωσιν ὡς ἡδονὴν καὶ ἰδέαν περὶ τοῦ ὡ ρ α ί ο υ κ α ι ρ ο ῦ, δύναμαι νὰ μεταδώσω καὶ ἐκδηλώσω εἰς πρόσωπον μὴ γνωρίζον οὐδεμίαν τῶν ὑπ' ἐμοῦ ὁμιλουμένων γλωσσῶν διὰ νευμάτων καὶ χειρονομιῶν χωρὶς νὰ προφέρω οὐδένα φωνητικὸν ἦχον.

Τὴν διάκρισιν μεταξὺ τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου καὶ τοῦ προφορικοῦ, μεταξὺ τῶν ἰδεῶν τουτέστι καὶ συναισθημάτων καὶ τῶν διὰ τῶν ἤχων τῆς φωνῆς ἐκδηλώσεων, καθορῶμεν εὐκρινῶς μελετῶντες τὰ περὶ τῶν σκέψεων καὶ κρίσεων καὶ ἰδεῶν τῶν κωφαλάλων, ὧν αἱ ἀ π ο θ ῆ κ αι ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ στεροῦνται πάσης ἀποτυπώσεως ἤχων καὶ πάσης ἀποθηκεύσεως λέξεων.

Κατὰ τὸ ἔτος 1805 ἡ ἀστυνομία τῆς Πράγας εὗρεν εἰς τὰς ὁδοὺς παιδίον κωφάλαλον καὶ ἐγκαταλελειμένον μὴ δυνάμενον οὐδὲ διὰ νευμάτων νὰ ὑποδείξῃ τὸν τόπον τῆς κατοικίας του. Καὶ ὅμως εἶχεν ἐν τῷ νῷ ἀκριβεῖς ἰδέας περὶ τοῦ οἰκήματός του, οἰκειοθελῶς δὲ καὶ κατόπιν μεμελετημένης κρίσεως ἀπεμακρύνθη ἀπ' αὐτοῦ. Ματαίας ἀποβάσης πάσης ἐκζητήσεως πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν γονέων του, ἔκλεισαν αὐτὸ εἰς ἓν τῶν καταστημάτων τῶν κωφαλάλων, ὅπου διδαχθὲν τὰ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκφράσεως τῶν ἰδεῶν του, διὰ τῶν σημείων τῆς χειρός, περιέγραψε μεθ' ὅλης τῆς ἀκριβείας τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του, διηγήθη δὲ τὸν θάνατον τῆς μητρός του, τὰ περὶ τῆς τέχνης καὶ τοῦ δευτέρου γάμου τοῦ πατρός του καὶ τὴν πρὸς αὐτὸ συμπεριφορὰν τῆς μητρυιᾶς, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν πατρικὸν οἶκον. Ἡ ἀστυνομία ἐβεβαίωσε πάντα, τοῦ δὲ πατρὸς τοῦ παιδίου ἀποθανόντος ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, ἔλαβεν ὁ κωφάλαλος τὴν ἐκ τῆς πατρικῆς κληρονομίας ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸν μερίδα. (Kussinall. Περὶ ἀφασίας. Παθολ: τοῦ λόγου. Κεφ. Ζ'.)

Ὁ ἐκ γενετῆς κωφάλαλος δὲν ἤκουσε ποτὲ ἤχους λέξεων, οὐδ' ἐναποθήκευσεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον γῦρον τοῦ ἐγκεφάλου. Καὶ ὅμως ἔχει ἰδέας καὶ συναισθήματα καὶ κρίνει ἐπ' αὐτῶν καὶ συνδυάζει τὰς κρίσεις, διατηρεῖ δὲ καὶ εἰς τὴν μνήμην του καὶ ὅτε οὐδεμίαν ἔλαβε παίδευσιν. «Ἡ νοητικὴ τοῦ κωφαλάλου ἀνάπτυξις, λέγει ὁ διαπρεπὴς παθολόγος Gandolli ἐν τῷ κλασικῷ αὐτοῦ συγγράμματι περὶ Ἰατροδικαστικῆς, εἶνε ἀτελεστάτη, ἐὰν δὲν ἐφηρμόσθη ἐπ' αὐτοῦ ἡ μέθοδος τῆς παιδεύσεως τῶν δυστυχῶν τούτων ὄντων, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὴν ἀτέλειαν ταύτην μὲ τὴν ψυχικὴν ὑπόστασιν. Τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως συγκειμένης ἐκ τῆς μυστηριώδους ἑνώσεως πνευματικῶν δυνάμεων μετὰ σωματικῶν, ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις τῶν κωφαλάλων εἶνε ἀτελής, μὴ ἐξυπηρετουμένου τοῦ πνεύματος ὑπὸ τοῦ σπουδαιοτάτου ὀργάνου τῆς ἀκοῆς, οὗ αἱ λειτουργίαι συνέχονται ἀμέσως μετὰ τῶν ψυχικῶν ἐνεργειῶν.»

Ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων» ὁτὲ μὲν ὀρθῶς διακρίνει τὰ περὶ τῶν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων ἀπὸ τὰς ἐκδηλώσεις αὐτῶν, χαρακτηρίζων τὸν ἔναρθρον λόγον ὡς συμβολικὴν παράστασιν τοῦ ἐνδιαθέτου, ὁτὲ δὲ συνταυτίζει τὸν προφορικὸν λόγον μετὰ τῶν κρίσεων καὶ τῶν σκέψεων τῆς διανοίας καὶ προβαίνει εἰς συμπεράσματα ἐσφαλμένα καὶ ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἀναιρούμενα. Πρὶν προσεγγίσωμεν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐξαγομένων πορισμάτων, ἃς διαφωτίσωμεν εὐκρινέστερον τὰ γεγονότα.

IV

Ὑποθέσατε ὅτι εἷς τῶν ὑμετέρων φίλων σᾶς κοινοποιεῖ τὴν ἑπομένην πρότασιν: «Ὁ λέων ὁμοιάζει πρὸς τὸν λύκον.» Ἀπέναντι δὲ ταύτης ὑμεῖς ἀντιτάσσετε τὴν ἄρνησιν: «Ὄχι, ὁ λέων δὲν ὁμοιάζει πρὸς τὸν λύκον.»

Τίνες ἐν ὑμῖν ἐγένοντο ἐνέργειαι κατὰ τὴν ἀκρόασιν τῆς προτάσεως, κατὰ τὴν κρίσιν αὐ-

τῆς καὶ κατὰ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ἄρνησιν, συμφώνως πρὸς τὰς δοξασίας τῶν ὑλιστῶν, τὰς ὁποίας ἀπεδεξάμεθα ὡς ἀφετηρίαν τῶν σκέψεών μας ;

Εἰς τὸν ἦχον τῶν ὑπὸ τοῦ φίλου σας ἀναγγελθεισῶν λέξεων ἀφυπνίσθησαν οἱ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν κυττάρων τῆς ἀκοῆς ἀντιστοιχοῦντες ἦχοι.

Τοὺς ἦχους τούτους συνεδέσατε διὰ τῶν μορφῶν τῶν δύο ζῴων, τοῦ λέοντος καὶ τοῦ λύκου, ἐντετυπωμένων ἐπὶ ἄλλης χώρας τοῦ ἐγκεφάλου.

Συμπαρεβάλετε τὰς δύο εἰκόνας καὶ ἐκρίνατε ὅτι δὲν ὑπάρχει ὁμοιότης μεταξὺ τῶν δύο ζῴων.

Ἀπεφασίσατε νὰ ἐκδηλώσητε τὴν κρίσιν ταύτην πρὸς τὸν φίλον σας καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνεδράμετε εἰς τὴν ἀ π ο θ ή κ η ν τῶν λέξεων, λαβόντες δὲ τὰς ἀντιστοιχούσας πρὸς τὴν ἄρνησίν σας μετεβιβάσατε εἰς τὰ φωνητικὰ ὄργανα τὰ ἀπαγγέλλαντα τὴν πρότασίν σας.

Ἀλλ' ἐν μέσῳ τῶν διαφόρων τούτων καὶ ποικίλων ἐνεργειῶν ὑμεῖς συναισθάνεσθε καὶ γνωρίζετε καὶ ἐμβλέπετε ὅτι ὑπάρχει ἐν ὑμῖν κέντρον, εἰς ὃ μετεβιβάσθησαν αἱ ἐντυπώσεις τῶν ἤχων, καὶ ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἐπαρουσιάσθησαν αἱ εἰκόνες τῶν ζῴων, καὶ ἐξ οὗ ἐξεπορεύθη ἡ συμπαραβολὴ καὶ ἡ κρίσις καὶ ἡ ἀπόφασις πρὸς ἐκδήλωσιν αὐτῆς.

Τὸ κέντρον τοῦτο καὶ ἡ ὑπόστασις καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἑνότης ἐν τῇ ἀπεράντῳ ποικιλίᾳ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων καὶ τῶν πνευματικῶν ἐκπορεύσεων, συμβιβάζεται ἀρά γε μὲ τὰ στοιχεῖα τῶν ὑλικῶν σωμάτων καὶ μὲ τοὺς νόμους τῆς μηχανικῆς ; Τοιοῦτοι εἶνε πάντοτε οἱ ὅροι τοῦ ζητήματος καὶ καθ' ἣν περίπτωσιν ἀπεδεικνύετο ἐπιστημονικῶς ὁ καθορισμὸς τῶν χωρῶν τοῦ ἐγκεφάλου πρὸς διεξαγωγὴν τῶν σωματικῶν ἐνεργειῶν τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἤχων διὰ τῆς ἀκοῆς, τῆς τοποθετήσεως τῶν λέξεων ἐπὶ τῶν κυττάρων τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῆς μεταδόσεως αὐτῶν εἰς τὰ φωνητικὰ ὄργανα διὰ τῶν νεύρων τοῦ τρίτου μετωπικοῦ γύρου.

Βεβαίως ὁ προφορικὸς λόγος ἔχει ἐν ἑαυτῷ χαρακτῆρας καὶ στοιχεῖα ἐνσώματα καὶ μηχανικά. Κίνησις νεύρων τοῦ ἐγκεφάλου πρὸς μετάδοσιν τῆς κινήσεως τῶν φωνητικῶν ὀργάνων καὶ χρησιμοποίησις τοῦ ἀέρος πρὸς ἀπαγγελίαν τῶν λέξεων εἶνε σωματικαὶ καὶ μηχανικαὶ ἐργασίαι, ἀλλ' αὗται εἶνε ἀπαύγασμα πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς μεταβολῆς καὶ ἐνεργείας. Ποσάκις ἔχοντες ἐν τῇ συνειδήσει ἰδέαν τινὰ ἢ αἴσθημα δὲν εὑρέθητε εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἐκφράσεως αὐτοῦ μὴ ὑπαρχούσης ἢ μὴ γνωριζομένης ἀπὸ ὑμᾶς ἀντιστοιχούσης πρὸς ἐκδήλωσιν λέξεως καὶ τρόπου ; Καὶ πῶς τοῦτο ; Διότι ὁ προφορικὸς λόγος εἶνε τὸ μεταίχμιον μεταξὺ τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, εἶνε τὸ μέσον τῆς ἐξωτερικεύσεως καὶ ἐκδηλώσεως, ἀλλὰ δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ νοητὸς κόσμος. Ἡ ἰδέα εἶνε κατάστασις ψυχική, εἶνε ἔννοια μηδεμίαν ἔχουσα σωματικὴν ἰδιότητα, καὶ τοῦτο ἀνωμολόγησεν ὁ διδάσκαλος τοῦ ὑλισμοῦ τῶν ἡμερῶν μας Βίχνερ, (Δύναμις καὶ Ὕλη Κεφ. ΙΓ') ἡ δ' ἐκδηλοῦσα αὐτὴν λέξις εἶνε ἦχος ἐκδηλῶν καὶ περιστάνων αὐτὴν μηχανικῶς βεβαίως καὶ σωματικῶς, ἀλλ' ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν πάντοτε καὶ τὴν βούλησιν τοῦ Ἐγώ, τῆς δυνάμεως τουτέστιν εἰς ἣν συγκεντροῦνται ἅπασαι αἱ πνευματικαὶ ἐνέργειαι καὶ ἱκανότητες καὶ πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη προσωπικότης, εἰς τὸ κέντρον τὸ αἰσθανόμενον ἅμα καὶ νοοῦν καὶ κρίνον καὶ θέλον καὶ βουλευόμενον καὶ διασκεπτόμενον συγχρόνως ἐπί τε τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος, συνιστῶντος δὲ ὁλόκληρον πνευματικὸν κόσμον περιέχοντα ἐν ἑαυτῷ καὶ αὐτὰς τὰς ἰδέας τοῦ ἀπείρου καὶ αἰωνίου καὶ ἀπολύτου.

Παρατηρήσατε τὸν ἔξοχον ἐκεῖνον ῥήτορα κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς πάθους τῆς ἐπικρατήσεως τῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἢ ὑπὲρ τῆς πίστεως ἢ ὑπὲρ τοῦ δικαίου πεποιθήσεών του, πεπληρωμένον ἔχοντα τὸν νοῦν ἰδεῶν καὶ ἐπιχειρημάτων, θέλοντα δὲ μετὰ δυνάμεως ἅμα καὶ μετὰ περισκέψεως καὶ ἀξιοπρεπείας νὰ ἐκδηλώσῃ αὐτάς. Ἐκ τίνος κέντρου ἐκπορεύονται αἱ ἰδέαι καὶ τὰ ἐπιχειρήματα; τίς δὲ ὁ ταῦτα μὲν ἐκλέγων πρὸς ἀπαγγελίαν, ἄλλα δὲ παραγκωνίζων καὶ τίς ὁ ὁρίζων τὴν ἄρθρωσιν τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης τῶν φράσεων ; Οὐχὶ βεβαίως ὁ τρίτος μετωπικὸς γῦρος, ἐν ᾧ, συμφώνως πρὸς τὰς διδασκαλίας τοῦ συγγραφέως τῶν «Ψυχώσεων», γίνονται αἱ σωματικαὶ προπαρασκευαὶ πρὸς μεταβίβασιν τῶν λέξεων εἰς τὰ φωνητικὰ ὄργανα, ἀλλὰ δύναμις γενικωτέρα,

ἐνοῦσα ἐν αὐτῇ πάσας τὰς ψυχικὰς καὶ αἰσθηματικὰς δυνάμεις, ἐπιτάσσει εἰς τὸ ὄργανον τὴν ἄρθρωσιν τῶν λέξεων ἢ παραγκωνίζει τὴν μίαν πρὸς ἀντικατάστασιν ἑτέρας, ἐνίοτε δὲ μεταβιβασθείσης τῆς φράσεως εἰς τὰ φωνητικὰ ὄργανα καὶ ἀρξαμένης τῆς ἀπαγγελίας συλλαβῶν τινων, διακόπτει ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ ῥήτορος φράσιν, τὴν ὁποίαν κρίνει ἄτοπον ἢ ἀκατάλληλον, καίτοι ἀρθρωθεῖσαν ἤδη ἐν τοῖς κυττάροις τοῦ ἐγκεφάλου καὶ μεταβιβασθεῖσαν εἰς τὰ φωνητικὰ ὄργανα.

Ἀλλ' ἡ νόσος αὐτὴ τῆς ἀφασίας θὰ διαφωτίσῃ πληρέστερον τὰ πράγματα.

Ἂς λάβωμεν τὸν συνηθέστερον τῆς ἀφασίας τύπον, καθ' ὃν ὁ πάσχων ἀκούει, ἐννοεῖ, διαμορφώνει ὀρθὰς ἰδέας, ἀλλὰ δὲν δύναται ν' ἀρθρώσῃ τὰς λέξεις ἢ προφέρει τὴν μίαν ἀντὶ τῆς ἑτέρας καὶ λυπεῖται καὶ δυσανασχετεῖ καὶ λαμβάνων τὸν κάλαμον ἀνὰ χεῖρας ἐξηγεῖ ὀρθῶς καὶ ἀκριβῶς τὰς ἰδέας του. (124)

Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀποδεικνύει καταφανῶς ὅτι ὁ τρίτος μετωπικὸς γῦρος εἶνε εἰς παθολογικὴν κατάστασιν, ἀλλ' ἡ διάνοια τοῦ πάσχοντος καὶ πᾶσαι αἱ ψυχικαὶ αὐτοῦ δυνάμεις διάκεινται ἐν καταστάσει ὑγιεῖ καὶ φυσιολογικῇ. Τὸ ἐ γ ὼ τοῦ πάσχοντος ὀρθῶς σκέπτεται καὶ ἀντιλαμβάνεται τῆς πληημελείας τοῦ ὀργάνου τοῦ ἰδίου ἐγκεφάλου, δι' οὗ ἀρθροῦται ὁ προφορικὸς λόγος, κρίνων δὲ ὅτι αἱ ἐκφράσεις τῶν χειλέων δὲν ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰς ἰδέας τῆς διανοίας καταφεύγει εἰς ἕτερον μέσον, ἤ, κατὰ τοὺς ὑλιστάς, εἰς ἑτέραν χώραν τοῦ ἐγκεφάλου, εἰς ἣν εὑρίσκονται ἐντετυπωμέναι αἱ ἀπεικονήσεις τῶν ψηφίων τοῦ ἀλφαβήτου καὶ σχεδιάζων ταῦτα διὰ τῆς χειρὸς ἐκδηλοῖ μετ' ἀκριβείας τὰς ἰδέας του. Ἀλλὰ τὰ οὕτω διατυπούμενα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως φαινόμενα καὶ συμπτώματα τῆς ἀφασίας δὲν εἶνε ἄρά γε ἡ περιφανὴς καὶ ἀναμφίλεκτος ἀπόδειξις τῆς πληημελείας τῶν πυρισμάτων του, καθ' ἃ, διὰ τῆς νόσου τῆς ἀφασίας καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας περὶ ἐντοπίσεως τῶν λειτουργιῶν τῆς γραφῆς, τῆς ἀρθρώσεως τῶν λέξεων καὶ τῆς ἐναποταμιεύσεως τῶν ἤχων εἰς διαφόρους χώρας τοῦ ἐγκεφάλου, προτίθεται νὰ καταδείξῃ τὸ ἐνσώματον τῆς αἰσθανομένης, τῆς νοούσης καὶ τῆς βουλευομένης ἑνότητος ; Ἡ ἑνότης εἶνε ὑγιής, καὶ ὅμως οἱ ἦχοι δὲν ἐντυποῦνται ἐπὶ τῶν ὡρισμένων πρὸς ἀποδοχὴν τῶν ἤχων κυττάρων ὡς διακειμένων εἰς παθολογικὴν κατάστασιν. Αἱ χῶραι τῆς ἀρθρώσεως τοῦ προφορικοῦ λόγου ἢ τῆς ἀπεικονίσεως τῶν ψηφίων ἐκ νόσου ἢ τραύματος παρέλυσαν, αἱ δὲ νοητικαὶ τοῦ πάσχοντος δυνάμεις διατηροῦνται ὡραι καὶ ἀβλαβεῖς. Ἡ ἀφασία πλήρης καὶ ἡ διάνοια ἀκμαιοτάτη. Τὸ βεβαιοῖ ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων». (124) Ἀλλὰ τότε τίς εἶνε ἡ λογικὴ βάσις τῶν ἐκ τῆς νόσου τῆς ἀφασίας ἀντλουμένων ἐπιχειρημάτων πρὸς συνταύτισιν τῆς λειτουργίας τῶν νευρικῶν κυττάρων τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης χώρας τοῦ ἐγκεφάλου μετὰ τοῦ κέντρου, εἰς ὃ καταλήγουσιν αἱ ἐντυπώσεις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, καὶ ἐξ οὗ ἐκπορεύονται ἅπασαι αἱ πνευματικαὶ ἐνέργειαι ; Ὑποτιθεμένου ὡς βεβαιωθέντων τῶν θεωρημάτων περὶ ἐντοπίσεως τῶν ἤχων τῶν λέξεων ἢ τῶν ἀπεικονίσεων τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων ἐπὶ τῶν σωματικῶν τοῦ ἐγκεφάλου κυττάρων καὶ περὶ ὑπάρξεως ἰδιαιτέρου ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ὀργάνου πρὸς ἄρθρωσιν τῶν λέξεων, τίνι τρόπῳ ἐξ αὐτῶν συνάγεται καὶ τὸ ἐνσώματον τῆς κεντρικῆς δυνάμεως καὶ ἑνότητος, ἧς οἱ χαρακτῆρες καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ αἱ πνευματικαὶ λειτουργίαι ἀναιροῦσι πάντα τὰ σωματικὰ στοιχεῖα καὶ ἀφίστανται ἀπὸ τοὺς μηχανικοὺς νόμους τῆς ὕλης ; Καὶ περὶ μὲν τῆς ἀληθείας καὶ ὀρθότητος τῶν βεβαιώσεων τούτων θέλομεν ἐκτενῶς διαλάβει ἐν ἰδιαιτέρῳ σπουδάσματι, ἐνταῦθα δὲ προτιθέμεθα μόνον νὰ ἀποκρούσωμεν τὰ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τῶν «Ψυχώσεων» ἐξαγόμενα πορίσματα ἀπὸ τὰ φαινόμενα τῆς νόσου τῆς ἀφασίας.

V

Καὶ παρετηρήσατε βεβαίως, ἀναγνῶσται, μετὰ πόσης εὐλαβείας ἐτήρησα τὴν ὑπόσχεσίν μου ἀποδεχόμενος κατὰ τὴν συζήτησιν τὰ γεγονότα, οἷα ὁριζονται καὶ διατυποῦνται ὑπὸ τῶν ὑλιστῶν. Καὶ ὅμως εὔκολος θὰ ἦτο ἡ ἀπόδειξις ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς νόσου τῆς ἀφασίας ἐφαρμόζεται ὁ παθολογικὸς ἀφορισμὸς περὶ τοῦ ἐπικρατοῦντος σκότους ἐπί τε τῶν αἰτίων καὶ τῶν φαινομένων τῆς ἀφασίας (morbi obscurissimi) καὶ ἐπὶ τῶν βεβαιώσεων περὶ χώρας ὡρισμένης πρὸς ἄρθρωσιν τῶν λέξεων. Κατὰ τὸν Gall τὸ ὄργανον τοῦ ἐνάρθρου λόγου κεῖται εἰς τὸν ὀ π ί σ θ ι ο ν ἄ ν ω κ ο γ-

χικὸν γῦρον, κατὰ δὲ τὸν παθολόγον Bouillaud, τὸ νομοθετικὸν ὄργανον τοῦ ἐνάρθρου λόγου εὑρίσκεται εἰς τοὺς προσθίους λοβοὺς τοῦ ἐγκεφάλου. «Θὰ δώσω χρηματικὸν βραβεῖον, ἔλεγεν ὁ Bouillaud ἐνώπιον τῆς ἀκαδημίας τῶν Παρισίων, εἰς τὸν δυνάμενον νὰ μοὶ ὑποδείξῃ περίπτωσιν ἀφασίας ὡς ἐκ τραύματος ἢ νόσου ἄλλης χώρας τοῦ ἐγκεφάλου. Καὶ ὅμως ὁ Velpeau, κατά τινα συνεδρίασιν τῆς ἀκαδημίας τῶν ἰατρικῶν ἐπιστημῶν, ἀνέφερε περίπτωσιν πολυλόγου καὶ λαλιστάτου ἐργάτου κατεστραμμένους ἔχοντος τοὺς προσθίους τοῦ ἐγκεφάλου λοβούς. Ὁ Brouca κατὰ τὸ 1866 ὥρισεν ὡς ἕδραν τοῦ ἐνάρθρου λόγου τὸν τρίτον μετωπικὸν γῦρον, ἀλλ' ὁ Recamier δυξάξει ὅτι ἡ ἕδρα αὕτη κεῖται εἰς τὸ ἡμιοειδὲς βιευσσένιον κέντρον, ἕτεροι δὲ εἰς τὴν χώραν τῆς ἐλαίας, ὁ δὲ Couille εἰς τὸ κέρας τοῦ Ἀμμωνος, καὶ ἄλλοι πάλιν ὁρίζουσι τὸν ἐλάσσονα ἱππόκαμπειον πόδα ὡς τὸν πυρῆνα των νεύρων πρὸς μετάδοσιν τῶν κινήσεων τῆς ἐκδηλώσεως τῶν ἀντιστοιχουσῶν πρὸς τὰς ἰδέας λέξεων, καὶ ἕκαστος τῶν ἐπιστημόνων τούτων ἐπικαλεῖται γεγονότα τῆς ἰδίας πείρας πρὸς κύρωσιν τῆς δοξασίας του. (Lussana Cervello umano, — Gazetta medica Italo-Veneta 1815) Ἀλλ' εἶνε περιττὸν νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἔκθεσιν καὶ ἀκρίβωσιν τῶν ἰατρικῶν τούτων συζητήσεων καὶ διενέξεων, καὶ περιττὸν εἶνε νὰ ἐπαναλάβωμεν καὶ αὖθις ὅτι πρὶν οἱ ἰατροὶ καὶ οἱ παθολόγοι μᾶς προτείνωσι φιλοσοφικὰ καὶ κοινωνικὰ πορίσματα ἐξαρτόμενα ἐκ φυσιολογικῶν ἢ νοσολογικῶν γεγονότων, δέον νὰ συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς ἀκριβώσεως καὶ τοῦ ὁρισμοῦ αὐτῶν, διότι καὶ ἐπιστημονικῶς ἀποδεικνυομένων τῶν αἰτίων τῆς ἀφασίας ὡς πηγαζόντων ἐκ τῆς βλάβης τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης τῶν χωρῶν τοῦ ἐγκεφάλου, οὐδὲν ὡς ἐκ τούτου συμπέρασμα ἐδύνατο νὰ ἐξαχθῇ περὶ τοῦ ἐνύλου καὶ ἐνσωμάτου τοῦ ἐσωτερικοῦ κέντρου τῆς προσωπικότητος καὶ ἀνθρωπίνης ἐνεργείας. Ἡ δοξασία τῶν ὑλιστῶν ἐναυάγησε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἐναυάγησε κατὰ τὸν μεσαίωνα, ἐναυάγησε κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα, ναυαγεῖ παντοχοῦ καὶ πάντοτε προσκρούουσα κατὰ περιφανῶν τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως γεγονότων, κατὰ τῶν στοιχειωδεστέρων ἀρχῶν τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἀνθρωπολογίας κατὰ τοῦ ἀσυμβιβάστου τῆς πνευματικῆς καὶ ἐλευθέρας ἐνεργότητος μετὰ τοῦ μοιραίου καὶ ἀμεταβλήτου τῶν μηχανικῶν νόμων, ἐξ ὧν διέπονται τὰ ὑλικὰ ἀντικείμενα καὶ οἱ σωματικοὶ ὀργανισμοί. Τὰ γεγονότα ταῦτα ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων» ἢ ἀποσιωπᾷ ἢ ἐν παρόδῳ μνημονεύει εἰς τὰ πορίσματα τοῦ περὶ ἀφασίας κεφαλαίου ἢ ἀντιτάσσει κατ' αὐτῶν δογματικήν τινα φράσιν τοῦ Jules Soury ἢ στίχους νέου τινὸς Ἐξαρχοπούλου.

VI

Ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ ᾖ οὔτε ὑλικόν τι μόριον οὔτε ἕνωσις πολλῶν ὑλικῶν μορίων. Τὸ σύνθετον καὶ διαιρετὸν αὐτῆς ἀποκλείεται λογικῶς ἀπὸ τὴν συνείδησιν τῆς ἑνότητος τῶν ψυχικῶν ἡμῶν δυνάμεων. Πᾶν ὑλικὸν μόριον ἐφ' ὅσον καὶ ἂν διαρῆται πραγματικῶς ἢ καὶ νοητικῶς ἔχει πάντοτε ὄγκον, βάρος καὶ ἔκτασιν καὶ ἀποκλείει τὴν ἰδέαν τῆς ἑνότητος καὶ τοῦ ἀδιαιρέτου. Ἀλλ' ἡμεῖς συναισθανόμεθα ἐν ἡμῖν ὅτι ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ προσωπικότης μας συγκεντροῦται εἰς μίαν ἑνότητα γινώσκουσαν ἅμα καὶ γινωσκομένην καὶ διεξάγουσαν συγχρόνως μυρίας πνευματικὰς ἐνεργείας, περὶ ὧν ἔχει καὶ γνῶσιν καὶ συνείδησιν, αὔσαν δὲ κατὰ τὸν μέγαν ἐπιστήμονα καὶ ποιητήν:

un alma sola
che vive e sente e se in se rigira.

Ἡ ἑνότης αὕτη δὲν εἶνε βεβαίως τὸ μόνον οὐδὲ τὸ σπουδαιότατον τῶν περὶ πνευματικότητος καὶ ψυχῆς ἀποδείξεων, ἀλλὰ καὶ ἡ καθολικὴ συνείδησις τῆς ἀνθρωπότητος ἐπ' αὐτοῦ ἐρείδεται καὶ οἱ διαπρεπέστεροι τῶν ἀνθρωπολόγων ἐπὶ μακρὸν ἀνεπτύξαντες σπουδαίας περὶ αὐτῆς ἐθηριοσέυσαν κραγματείας, καὶ ἐπιστήμονες μὴ ἀνήκοντες εἰς τὴν πνευματικὴν σχολὴν ἐθεώρησαν ὡς τὸν μέγαν σκόπελον, ἐφ' οὗ θραύονται αἱ ὑλιστικαὶ δοξασίαι.

Τώρα τίνι τρόπῳ ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων» ἀναλύει καὶ συζητεῖ καὶ τίνι τρόπῳ ἀνασκευάζει τὰς περὶ ἑνότητος τῆς ψυχῆς διδασκαλίας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενα συμπεράσματα; Τὸ γεγονὸς τῆς ἑνότητος τῶν ψυχικῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν ὁτὲ μὲν παρα-

δέχεται, ὁτὲ δὲ ἀρνεῖται καὶ μυκτηρίζει. Τὴν περὶ ἑνότητος θεωρίαν παραδέχεται ἐν τῷ περὶ ἀφασίας κεφαλαίῳ ἀποδίδων αὐτὴν «εἰς τὴν ἐναρμόνιον λειτουργίαν καὶ συνεργασίαν τοῦ ἑνὸς διλλιουνίου τῶν κυττάρων, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ ἀξιοθαύμαστος ἐκείνη ἑνότης τῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφαλικοῦ ὀργάνου». Ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ ἀποκρούων τὴν ἰδέαν τῆς ἑνότητος ἀποκαλεῖ αὐτὴν ὅλως φαινομενικήν, πολλαχῶς δὲ διαταρασσομένην καὶ ἐξαλειφομένην. Φρενοβλαβεῖς τινες διχάζουσι τὴν προσωπικότητά των πιστεύοντες ὅτι εἶνε δύο ἀντὶ ἑνός, ἄλλοι ἀπολέσαντες τὴν μνήμην συναπώλεσαν καὶ τὴν συνείδησιν τῆς ταυτότητος τοῦ παρελθόντος καὶ παρόντος τῆς ἰδίας προσωπικότητος, καὶ ἄλλοι πάλιν μεθύοντες διὰ τῆς ἰνδικῆς καὶ τοῦ ὀπίου βλέπουσιν ἐν ὕπνοις ἢ ἐν ἐκστάσει διαφόρους ἐν αὐτοῖς ὑπάρξεις. Τὰ φαινόμενα ταῦτα τῶν φρενοβλαβῶν καὶ μεθύσων ἀναφέρων ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων» εἰς δύο σελίδας τοῦ συγγράμματός του ἀντιτάσσει καθ' ὅλων τῶν φιλοσοφικῶν καὶ ἀνθρωπολογικῶν θεωρημάτων περὶ τοῦ ἑνιαίου τῆς ψυχικῆς δυνάμεως! Καὶ σημειώσατε, ἀναγνῶσται, ὅτι εἰς τὰς δύο ταύτας σελίδας περιέχονται καὶ εἴκοσι στίχοι ποιητοῦ τινος καλουμένου Πιρόν, ὃν μᾶς παρουσιάζει ὡς ποιητὴν εὐτράπελον, δι' ὧν διακωμωδοῦνται αἱ περὶ ἑνότητος τῆς προσωπικότητος ἡμῶν πεποιθήσεις! Καὶ ὅμως ἐν τῷ κρινομένῳ πονήματι τριάκοντα ἑπτὰ ὅλαι σελίδας ἀφιερώθησαν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς τοῦ Σωκράτους παραφροσύνης! Ἀλλ' ἀντὶ τῶν στίχων τοῦ Πιρὸν δὲν θὰ ἦτο ἄρά γε προτιμότερον νὰ ἐπεχείρει ὁ συγγραφεὺς τὴν συζήτησιν τῶν προβλημάτων ὅσα ἀναφύονται ἐκ τῆς διδασκομένης θεωρίας περὶ ἐνσωμάτου τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ περὶ τῆς ἀποπλανήσεως τῶν τινῶν ἐκείνων, οἵτινες ἀπέδωκαν εἰς τὸ πνεῦμα τὰς δονήσεις τῶν κυττάρων τοῦ ἐγκεφάλου; Οἱ λοιποὶ τῶν ἐπιστημόνων καὶ φυσιολόγων ἀνομολογοῦσι τὴν ἀμάθειάν των περὶ τῶν λειτουργιῶν τοῦ ἐγκεφάλου, ἀλλ' οἱ ὑλισταὶ καὶ μετ' αὐτῶν ὁ φιλόλογος Jules Soury μᾶς βεβαιοῦσιν ὅτι «κατέχουσι τὴν κλεῖδα, δι' ἧς ἡμανοίγεται ὁ ὀργανισμὸς καὶ ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ὀφθαλμὸν νὰ ἴδῃ καὶ κατανοήσῃ πολλὰ μυστηριώδη φαινόμενα τοῦ ψυχικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου. (πρόλογος) Αἴ! ἄρωστα! Ἀλλ' ἐξηγήσατε τότε τὰ γεγονότα ὅσα καταδεικνύουσι τὸ τερατῶδες τῶν προτάσεών σας καὶ ἐπιλύσατε τὰ ἐπεγειρόμενα προβλήματα τὰ ἀποδεικνύοντα τὸ παράλογον τῶν θεωριῶν σας ἀπέναντι τῶν ἰδίων ὑμῶν ἀρχῶν καὶ διδασκαλιῶν.

Μᾶς διδάσκετε ὅτι οἱ ἦχοι τῶν λέξεων ἀποτυπούμενοι ἐπὶ τῶν μορίων τοῦ ἡμετέρου ἐγκεφάλου καὶ αἱ μορφαὶ τῶν ἀντικειμένων ἀπεικονιζόμεναι ἐπὶ τῶν κυττάρων διατηροῦνται εἰς τοὺς διαφόρους γύρους τοῦ μυελοῦ ὡς εἰς θήκας ἱματισμοῦ. Συγχρόνως ὅμως γνωρίζομεν ἀπὸ τοὺς φυσιολόγους, καὶ δὲν ὑπάρχει ὁ ἀμφισβητῶν, ὅτι πάντα τὰ συστατικὰ τοῦ σώματος κύτταρα, καὶ αὐτὰ τοῦ ἐγκεφάλου, ἀδιαλείπτως μεταβάλλονται καὶ ἀπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ ἐξέρχονται καὶ δι' ἄλλων ἀντικαθίστανται τὰ μὲν ἐντὸς ἡμερῶν, τὰ δὲ ἐντὸς ἑβδομάδων, τὰ δὲ τῶν ὀστέων ἐντὸς μηνῶν. Τόρα τὰ ἐξελθόντα κύτταρα, ἐφ' ὧν οἱ ἦχοι καὶ αἱ μορφαὶ ἀπετυπώθησαν, καὶ μεθ' ὧν συνεσωματώθησαν, συμπαρέλαβον βεβαίως τὰς ἐπ' αὐτῶν ἀποτυπώσεις καὶ τὰ ἴχνη παντὸς ἤχου καὶ πάσης μορφῆς. Ἀλλὰ πῶς τότε ἑκατοντάκις καὶ χιλιάκις μεταβληθέντων καὶ ἀντικατασταθέντων τῶν κυττάρων τοῦ ἐγκεφάλου διατηροῦμεν ἀπὸ τῆς νεότητος μέχρι τοῦ γήρως τὰς ἐντυπώσεις, τὰς ἰδέας, τὰς συναισθήσεις ὅσαι ἐπεγένοντο καὶ ἐμορφώθησαν ἐν ἡμῖν ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ὑπάρξεώς μας;

Μᾶς λέγετε ὅτι ὁ ἐγκέφαλος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς φωτογραφικὴ πλάξ, ἐφ' ἧς ἀπεκυπώθησαν καὶ διατηροῦνται αἱ τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ὁράσεως καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων ἐντυπώσεις ἀποτελοῦσαι τὴν βάσιν τῆς μνήμης, ἀλλὰ τίνι τρόπῳ ἀπετυπώθησαν ἐπὶ τῶν κυττάρων τοῦ μυελοῦ αἱ λέξεις ἀφῃρημένων ἰδεῶν μὴ παριστανουσῶν ὡρισμένον τι ἀντικείμενον; Ἡ ἐκ τοῦ ἐρωτήματος τούτου ἀπάντησις ἀποκαλύπτει τὸ μέγεθος τῆς ἀλογίας τῆς κυτταρώδους θεωρίας. Μᾶς διδάσκουσιν ὅτι αἱ λέξεις χρόνος, ἔκτασις, ἀλήθεια, ἀρετή, ἀγιότης, δίκαιον, καθῆκον, αὐταπαρνησία ὡρίσθησαν πρὸς παράστασιν ἀφῃρημένων ἐννοιῶν δημιουργηθεισῶν διὰ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ συνδυασμοῦ ἰδιοτήτων συγκεκριμμένων ἐντυπώσεων καὶ αἰσθημάτων. (120) Ἔστω. Ἀλλὰ τίς προέβη εἰς τὰς ὑποδεικνυομένας νοητικὰς καὶ μυστη-

ριώδεις καὶ ἀφανεῖς πράξεις πρὸς μόρφωσιν τῶν ἀφῃρημένων ἐννοιῶν πρὸ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν παριστανουσῶν αὐτὰς λέξεων; Τίς ὁ προβὰς εἰς τὴν ἀφαίρεσιν, εἰς τὸν συνδυασμόν, εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς ἀφῃρημένης ἐννοίας καὶ τῆς παριστανούσης αὐτὴν λέξεως; Διότι σεῖς ὁμολογεῖτε ὅτι δημιουργία ἐγένετο ἐννοίας μὴ παριστανούσης ὡρισμένον ἀντικείμενον καὶ λέξεως πρὸς ἔκφρασιν αὐτῆς. Τόρα τίς εἶνε ὁ δημιουργὸς τῶν ἀφῃρημένων ἰδεῶν, τίνι δὲ τρόπῳ διὰ τῆς λειτουργίας νόμων ὅλως μηχανικῶν ἐδημιουργήθησαν ὑποστάσεις καὶ ὀντότητες μὴ προϋπάρχουσαι καὶ παριστάνουσαι ἰδεώδη τινὰ κατάστασιν τῆς ἡμετέρας συνειδήσεως;

Μᾶς διδάσκετε ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν κυττάρων τοῦ ἐγκεφάλου καὶ αἱ διάφοροι αὐτοῦ θῆκαι, «ἀρκοῦσι πρὸς τοποθέτησιν καὶ ἀποθήκευσιν τοῦ ὑλικοῦ οὐ μόνον τῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν γνώσεων καὶ τῶν γεγονότων τοῦ βίου». (106) Ἀλλ' ἠρωτήσατε ἀρά γε περὶ τούτου τὸν Mezzofanti ὁμιλοῦντα τεσσαράκοντα γλώσσας μετὰ τῶν διαλέκτων αὐτῶν, ἢ τὸν συγγραφέα τοῦ «Κόσμου» Χοῦμβολδ, ἢ τὸν Καίσαρα Καντοῦ τὸν συντάξαντα τὴν Ἱστορίαν τῶν ἑκατὸν τόμων; Σεῖς δὲ οἱ γνωρίζοντες τὰ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ γενόμενα καὶ ὁρίζοντες τὰς δονήσεις τῶν κυττάρων καὶ διορῶντες τὰς κινήσεις καὶ τὰς λειτουργίας αὐτοῦ, δὲν νομίζετε ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ μᾶς ἐξηγήσητε τὸ γεγονὸς τῆς ἀμειώτου φυσιολογικῆς διατηρήσεως τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, τοῦ ἀναλλοιώτου τῆς μνήμης καὶ τοῦ ἀμεταβλήτου τῆς γνωστικῆς ἱκανότητος ἐν μέσῳ τῆς βλάβης ἢ καὶ τῆς ἐκ τραυματισμῶν ἢ νόσων καταστροφῆς τῆς ἐγκεφαλικῆς ὕλης; Νέος πολλαχῶς πάσχων ἐξ ἐγκεφαλικῆς νόσου ἐπὶ ὀκτὼ ὅλα ἔτη καὶ πάσας σχεδὸν ἀπωλέσας τὰς αἰσθήσεις, τὴν ὅρασιν, τὴν γεῦσιν, τὴν ὄσφρησιν, διετήρει σώας τὰς νοητικὰς δυνάμεις καὶ τὰς λειτουργίας τῶν φωνητικῶν ὀργάνων. Μίαν ἡμέραν πρὸ τοῦ θανάτου του, ἦτο ἡ παρασκευὴ τῆς μεγάλης ἑβδομάδος, διώρθωσε τὴν ἀδελφήν του εἰποῦσαν ὅτι ὑπάγει νὰ ἀκούσῃ τὴν λειτουργίαν. «Εἰπὲ ὅτι ὑπάγεις εἰς τὴν ἀκολουθίαν, τῇ εἶπεν ὁ ἀδελφός, διότι σήμερον δὲν γίνεται λειτουργία». Τὴν ἐπιοῦσαν ἀπέθανε, τοῦ δὲ κρανίου του ἀνοιχθέντος, ὁ ἰατρὸς δὲν εὗρεν ἐν αὐτῷ ἐγκεφαλικὴν τινὰ ὕλην, ἀλλ' ὀλίγον αἱματῶδες ῥευστόν. (Ἀριθ. 95. Literaturblatt 1868) Πλὴθὺν ἄλλων παραπλησίων γεγονότων ἐδυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα, διότι καὶ ὁ Ἀνδραὶ ἀνέφερε 43 περιπτώσεις, 71 δὲ ὁ Φάρδελ, ἀτόμων βαρέως εἰς τὸν ἐγκέφαλον τραυματισθέντων χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ εἰς αὐτὰ νοητική τις διατάραξις, οἱ δὲ Νόῃμαν καὶ Χούφελανδ καὶ Ἰουμόξερ ἀναφέρουσι πλῆθὺν περιπτώσεων, καθ' ἃς ἐν τελείᾳ σχεδὸν καταστροφῇ τοῦ ἐγκεφάλου, διετηρήθησαν ἀναλλοίωτοι καὶ ἡ συνείδησις καὶ ἡ μνήμη καὶ ἡ γνωστικὴ δύναμις. (Σχαΐδερμάχερ. Μελέται περὶ ὑλισμοῦ. Τελ. κεφ.) Δὲν νομίζει ἀρά γε ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων», ὁ διδάσκων ἡμᾶς ὅτι ἐγκέφαλος καὶ ψυχικαὶ ἐνέργειαι συνταυτίζονται καὶ ὅτι αἱ γνώσεις ἡμῶν καὶ αἱ ἔννοιαι καὶ αἱ παριστάνουσαι αὐτὰς λέξεις εἰσὶ τεταγμέναι καὶ τοποθετημέναι εἰς τὰς διαφόρους ἐγκεφαλικὰς χώρας, ὃν νομίζει, λέγω, ὅτι πρὸ παντὸς ἄλλου ὤφειλε νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὰ γεγονότα ταῦτα καὶ νὰ μᾶς γνωρίσῃ τὰς ὑπὸ τῶν ὑλιστῶν ἐμβλεπομένας μυστηριώδεις ἐνεργείας, καθ' ἃς ἡ ψυχὴ ὑπάρχει ἐν τῇ ὁλότητι αὐτῆς καὶ διατηρεῖ ἀναλλοιώτους τὰς ἐνεργείας της, ἐλλείποντος μέρους τοῦ ἐγκεφάλου ἢ καταστροφείσης ὅλης τῆς ἐγκεφαλικῆς ὕλης;

Καὶ δὲν ὤφειλον ἀρά γε οἱ ὑλισταὶ νὰ μᾶς γνωρίσωσιν ἐὰν ἡ βάσις καὶ οἱ ὅροι τοῦ προτεινομένου ἡμῖν συστήματος δύνανται νὰ συμβιβασθῶσι πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς ὕλης, πρὸς τοὺς διέποντας αὐτὴν μηχανικοὺς νόμους καὶ πρὸς τὰς περὶ τούτων ἀρχὰς καὶ ἐπαγγελίας των; Δὲν ὤφειλον ἀρά γε νὰ μᾶς διδάξωσι τίνι τρόπῳ δύναται νὰ νοηθῇ ψυχικὴ ἐλευθέρα ἐνέργεια ἐκπορευομένη ἀπὸ νόμους μοιραίους καὶ ἀμετατρέπτους, τίνι δὲ τρόπῳ παραγωγὴ ὑποστάσεων πνευματικῶν ἐκ σωματικοῦ ἀντικειμένου; Ναί, λέγει ὁ Χέκελ, ἀλλὰ πρόβλημα τοιοῦτον δὲν ἐπιδέχεται ἐπιστημονικὴν λύσιν. Ἡ πίστις εἰς τὴν ὕλην, ἰδοὺ ἡ λύσις τοῦ προβλήματος. Ἀποβάλετε πᾶσαν πίστιν περὶ ὑπάρξεως ὑπερκοσμίου δυνάμεως καὶ πιστεύσατε εἰς τὴν ὑπερφυσικὴν δύναμιν τῆς ὕλης καὶ εἰς τὰ ἐξ αὐτῆς παραγόμενα θαύματα ἐν παραβάσει τῶν διεπόντων αὐτὴν νόμων. Ἀλλ' ἀπέναντι τῆς μωρίας ταύτης σφοδρὰν ἐπήγειραν διαμαρτυρίαν τὰ ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ συγγραφέως τῶν «Ψυχώσεων» διατηρούμενα ἔχνη τῆς ἑλληνικῆς σοφίας, ἣν ἐδιδάχθη πρὶν κατακλυσθῇ ὁ νοῦς αὐτοῦ ἀπὸ τοὺς παραλογισμοὺς τοῦ Βύχνερ καὶ ἀπὸ τὰς τερατώδεις τοῦ Joule-Soury θεωρίας. Καὶ ὁ ἀποπλανηθεὶς ἔλλην ἰατρὸς εἰς δεινὴν περιστᾶς πάλην ἤλπισεν ὅτι ἐδύνατο νὰ συναρμολογήσῃ τὰ ἐναντία καὶ ἀσυμβίβαστα, τραπεὶς δὲ πρὸς τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ φῶς τῆς ἑλληνικῆς καὶ χριστιανικῆς φιλοσοφίας ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὸν μέγιστον τῶν λαμπτήρων καὶ προσήγγισεν εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀνεγερθὲν οἰκοδόμημα. Καὶ τὸ οἰκοδόμημα κατέρρευσε καὶ ἀνετράπη ἐκ θεμελίων, τὸ δὲ ἀπρόσιτον καὶ αἰώνιον φῶς διεφώτισε τὴν ἄμμον, ἐφ' ἧς ἀνηγέρθη, καὶ ἀπεκάλυψε τὴν σαθρότητα τοῦ ὑλικοῦ, δι' οὗ συνηρμολογήθη.

Προσέλθετε, ἀναγνῶσται, καὶ προσεχόμενοι παραλάβετε μεθ' ὑμῶν τοὺς ἀποπλανηθέντας ἀπὸ τὰς κτηνώδεις διδασκαλίας. Καὶ ἐγὼ μὲν θὰ σᾶς ὁδηγήσω μέχρι τοῦ σωροῦ τῶν ἐρειπίων, σεῖς δὲ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς διανοίας θὰ κατίδητε ἐμφανῶς τὸ μέγεθος τῆς λογικῆς ἀφροσύνης τῶν ὑλιστικῶν δοξασιῶν, τὰς δι' αὐτῶν προαγομένας ἠθικὰς ἐρημώσεις, καὶ τὸ ἀπολύτως ἀδύνατον τῆς συναρμολογήσεως αὐτῶν μετὰ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑΝ

Σμίξε τὰ δυὸ χεράκια Σου 'μπρὸς στ' Ἅγιο Παιδί Σου
Καὶ παρακάλει, Δέσποινα, ἀκόμη καὶ γιὰ 'μένα·
Ἂς ψιθυρίσῃ «ἔλεος» ἡ σπλαχνικὴ φωνή Σου,
Κι' ἂς δεηθοῦν τὰ χείλη Σου γιὰ σπλάχνα πονεμένα.
Ἐσένα, Παναγία μου, Ἐσένα ἔχω μόνο,
Εἰς τὴν ἐλπίδα, στ' ὄνειρο, εἰς τὴ χαρά, στὸν πόνο!

Εἰς τὴ χαρά . . . τὴν ἄκουσα· ἀκούω νὰ τὴν λένε,
Μὰ δὲν τὴν γνώρισα ποτέ... Δὲν εἶν' ἀλήθεια, ψέμμα.
Καλλίτερα τὴν ξέρουνε τὰ 'μάτια ὅπου κλαῖνε!
Τὴν βλέπουν στὴν Εἰκόνα Σου, στὸ σπλαχνικό Σου βλέμμα,
Στ' ἀκτινωτό Σου μέτωπο, καὶ στὴ χλωμὴ μορφή Σου·
Αὐτά, αὐτὰ εἶν' ἡ χαρὰ καὶ γῆς καὶ Παραδείσου.

Πόσαις φοραῖς, σὲ ἅγιο, μικρὸ ρημοκλησάκι,
Ἀπελπισμένος ἔμπαινα, χλωμή μου Παναγία,
Μὰ στὴν εἰκόνα Σου μπροστὰ περνοῦσε τὸ φαρμάκι
Καὶ ἡ καρδιά μου ἐγέμιζε ἀγνώριστη εὐτυχία . . .
Ἀχ· τὴ χρυσὴ εἰκόνα Σου καὶ νὰ τὴν βλέπω μόνο,
Τὸ δάκρυ μου χαμογελᾷ, σὰν βράχος δυναμόνω!

Ναί· μόνο νὰ Σὲ στοχασθῶ γλυκαίνει ἡ καρδιά μου,
Μυσχοβολοῦν τὰ σπλάχνα μου, τριαντάφυλλα μυρίζω,
Καλωσυνεύω σὰν μικρὸ παιδάκι, Παναγιά μου
Καὶ τοῦ παιδιοῦ μου τὸ ψωμὶ εἰς τὸ φτωχό χαρίζω...
Ἐκεῖνος ὅπου τοῦ Θεοῦ τὴ Μάνα συλλογᾶται,
Στὴν ἀγκαλιὰ τῆς ἀρετῆς, στὴ Σκέπη Σου κοιμᾶται!

Μάνα τοῦ Πλάσση μιὰ φορά, καὶ δυὸ φοραῖς δική μου·
—Γιατ' ἔχεις δυὸ φοραῖς παιδὶ ἐκεῖνον ὅπου κλαίει—
Σκέπασε τὴν ἀσκέπαστη καὶ πάλι κεφαλή μου
Καὶ τὴν καρδιά μου δρόσισε ὁποῦ φωτιὰ τὴν καίει,
Τὰ χέρια ὅπου τὸ Θεὸ ἐκράτησαν, Παρθένα,
Ἂς σμίξουν σὲ παράκλησι μπροστά του καὶ γιὰ 'μένα.

Ἀχ· εἰς τὰ μέρη τοῦ Βορειᾶ, μικρὸ καλοκαιράκι
Ἔχουν κ' ἐκεῖ, μετὰ μακρὺ χειμῶνα, Δέσποινά μου·
Κ' ἐκεῖ ἀκόμη ἀκούγεται χαρούμενο πουλάκι . . .
Μόν' ἀπὸ ἐμένα δὲν περνᾷ ποτὲ ἡ χειμωνιά μου!
Πολὺ κουράσθηκα, πολύ, Βασίλισσα τοῦ κόσμου·
Δὸς καὶ σ' ἐμένα ἄνοιξε καὶ 'λίγο ἥλιο δός μου!

Ἄλλοι Σὲ κράζουν «Ἔλεος· ἐλπίδα» ὁ θλιμμένος·
«Βασίλισσα» τῆς Ἐκκλησιᾶς Σὲ κράζει ἡ καμπάνα·
«Ἐλεημοσύνη» ὁ φτωχός· «ἀνερό» ὁ διψασμένος.
Μὰ ἡ καρδιά μου, Δέσποινα, αὐτὴ Σὲ κράζει «Μάνα!»
Μέσα σ' αὐτὸν τὸν οὐρανὸ καὶ μέσ' σ' αὐτὴ τὴ γλάστρα,
Ὅλ' οἱ ἄνθοι μοσχοβολοῦν καὶ λάμπουν ὅλα τάστρα!

(2 Νοεμβρίου 1882)

Λ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Ἐξοχώτατε πρόεδρε τοῦ συλλόγου τῆς «Ἀναπλάσεως», Υἱὲ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περισπουδάστε τῆς Ἡμῶν Μετριότητος, Κύριε Ἀ. Ρ. Ῥαγκαβῆ, τὴν Ἐρίτιμον Ἡμῖν Αὐτῆς ἐξοχότητα πατρικῶς ἐν Κυρίῳ εὐχόμεθα καὶ ἀπὸ ψυχῆς εὐλογοῦμεν.

Μετὰ πατρικῆς περιχαρείας ἐδεξάμεθα τὴν ἀπὸ ιβ'. τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου μηνὸς ἐρίτιμον τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου Ἡμῖν Ἐξοχότητος ἐπιστολήν. Μέσην δέ, ὡς εἰκός, ἤσθημεν τὴν καρδίαν καὶ ἠγαλλιασάμεθα τῷ πνεύματι, μαθόντες ἐξ αὐτῆς καὶ ἐκ τῶν ἐπισυνημμένων αὐτῇ τῆς τε Ἐγκυκλίου Ἐπιστολῆς καὶ τοῦ Προγράμματος τοῦ Συλλόγου, ὅτι τὸ τοῦ Συλλόγου τῆς «Ἀναπλάσεως» ἀξιότιμον Συμβούλιον ἐπὶ τὴν θεοφιλῆ προέβη ἀπόφασιν τοῦ πανηγυρίσαι τοὺς Ὀλβίους Γάμους τῆς Αὐτοῦ Βασιλικῆς Ὑψηλότητος τοῦ Διαδόχου τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου, τοῦ καὶ Ἐπιτίμου Προέδρου τοῦ Συλλόγου διὰ τῶν ἐγκαινίων ἔργου

χριστιανικωτάτου καὶ ἀναμφηρίστου πρακτικότητος, ἤτοι διὰ τῆς ἱδρύσεως Ταμείου ὑπὸ τὸ τιμαλφὲς ὄνομα τοῦ ὑπὲρ πάντας κοπιάσαντος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τῆς Χάριτος Ἀποστόλου Παύλου, καὶ ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴν προστασίαν τῶν μελλονύμφων Κωνσταντίνου καὶ Σοφίας, Ταμείου ἀποσκοποῦντος εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν διαμόρφωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Χριστοφόρου λαοῦ. Ἐπιγνόντες δὲ τοὺς θεοφιλεῖς λόγους τοὺς προαγαγόντας τὸν ἔνθεον τοῦ Συλλόγου ξῆλον ἐπὶ τὸ Ἅγιον καὶ ἱερὸν τοῦτο ἔργον, τὸ παλλὰ προαγγελλόμενον τὰ καλὰ τῇ Ἁγιωτάτῃ Μητρὶ Ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ, ἐπηνέσαμεν τὸ ἐγχείρημα καὶ ἐκ κέντρων καρδίας αἰσίαν ἐπηυξάμεθα αὐτῷ τὴν ἔναρξιν, ἀπρόσκοπτον τὴν πορείαν καὶ πολύκαρπον τὴν ἐνέργειαν.

Τὴν ἐπὶ τούτῳ δὲ πνευματικὴν Ἡμῶν χαρὰν ἐξαγγέλλοντες διὰ τοῦδε τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἡμῶν Γράμματος τῇ προσφιλεστάτῃ Ἡμῖν Αὐτῆς Ἐξοχότητι, δι' Αὐτῆς δὲ καὶ πᾶσι τοῖς τιμίοις μέλεσι, τοῖς συγκροτοῦσι τὸ Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου, συναποστέλλομεν καὶ τὴν ἐξ ἑκατὸν φράγκων μικρὰν παρ' Ἡμῶν συνδρομήν, ἣν ἐτησίαν εἰς τὸ Ταμεῖον ὁ «Ἀπόστολος Παῦλος» καθωσιώθημεν.

Ἀμφοτέραις δὲ ταῖς χερσὶν εὐλογοῦντες τήν τε μουσοστεφῆ Αὐτῆς Κορυφὴν καὶ πάντα τὰ ἔντιμα τοῦ Συλλόγου μέλη, ἐπικαλούμεθα ἐπὶ πάντας πλούσια τὰ οὐράνια ἀγαθὰ καὶ δῶρα.

Ἐν Δαμασκῷ, ᾳοπθ'. Ὀκτωβρίου γ'.

† Ὁ Ἀντιοχείας ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ
ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης.

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΗΣ "ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ,,

Τὸ συμβούλιον τῆς «Ἀναπλάσεως» ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτοῦ τῆς 7 Ὀβρίου, προεδρεύοντος τοῦ τακτικοῦ προέδρου κ. Η. Ρ. Ῥαγκαβῆ, ἀνεκήρυξεν ὁμοφώνως εὐεργέτας τοῦ Συλλόγου τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα τὸν Πατριάρχην Ἀντιοχείας κύριον Γεράσιμον, ὄντα ἐκ τῶν ἐπιτίμων μελῶν, καὶ τὸν κ. Ἰωάννην Σκαλτσούνην, ἐκ τῶν τακτικῶν μελῶν ὄντα, ἐψηφίσατο δὲ ἵνα τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀναγραφῶσιν ἐν τῇ στήλῃ τῶν εὐεργετῶν τοῦ Συλλόγου καὶ ἐγγραφῶσιν εἰς τὸ Βιβλίον Τιμῆς, ὅπερ παρασκευαζόμενον παρουσιασθήσεται μετ' ὀλίγον εἰς τὰς ΑΑ. ΤΤ. τοὺς προστάτας τοῦ Ταμείου τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» διὰ τοῦ προέδρου τοῦ Συλλόγου. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, ὅπερ θὰ μένῃ παρὰ ταῖς ΑΑ. ΤΤ., θὰ ἐγγράφωνται κατ' ἔτος πάντες οἱ δωρηταὶ καὶ εὐεργέται τοῦ Συλλόγου μετὰ τοῦ ποσοῦ τῆς προσφορᾶς αὐτῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. Τῇ αὐτῇ δὲ ἡμέρᾳ, ἱερουργίας τελουμένης ἐν τῷ ναῷ τῆς «Ἀναπλάσεως», θὰ μνημονεύωνται τὰ ὀνόματα τῶν εὐεργετῶν ἐν τῇ ἱερᾷ μυσταγωγίᾳ, ὁ δὲ ἱεροκῆρυξ τοῦ Συλλόγου θὰ ἐκφωνῇ τὸν κατάλληλον λόγον. Ἡ ἀνακήρυξις ὡς εὐεργετῶν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Γερασίμου καὶ τοῦ διακεκριμένου νομομαθοῦς καὶ ἐπιστήμονος κ. Ἰ. Σκαλτσούνη εἶνε πρᾶξις δικαιοσύνης, εἰς ἣν συνῳδὰ τοῖς κεκανονισμένοις ὤφειλε νὰ προβῇ τὸ Συμβούλιον τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ προέβη λαβὸν ὑπ' ὄψει περὶ μὲν τῆς Α. Μ. ὅτι ἡ ἑκατοντάδραχμος ἐτησία αὐτοῦ προσφορά, ἣν ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ἐπιστολῇ του χαρακτηρίζει ὡς μικράν, εἶνε ἐπέρως μεγάλη ὡς ἐκ τοῦ ἱεροῦ προσώπου, ἐξ οὗ προέρχεται, καὶ τῆς ἠθικῆς σημασίας, ἣν λαμβάνει τὸ Ταμεῖον τοῦ «Μ. Παύλου», ὅταν καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν Ὀρθοδόξων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν, οἷος καὶ ὁ τῆς Ἀντιοχείας ποιμὴν καὶ πατριάρχης ἡμῶν, εὐλογῶσιν ἔργῳ καὶ λόγῳ τὴν ἵδρυσιν αὐτοῦ.

Ἀνεκήρυξαν δὲ καὶ τὸν κύριον Ἰωάννην Σκαλτσούνην εὐεργέτην τὸ Συμβούλιον ἔλαβεν ὑπ' ὄψει ὄχι μόνον τὴν χιλιόδραχμον αὐτοῦ συνδρομὴν εἰς τὸ Ταμεῖον, οὗ ἡ ἵδρυσις δίκαιον εἶνε νὰ γνωσθῇ ὅτι ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν πρωτοβουλίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀνεκτίμητα πνευματικὰ κεφάλαια, ἅτινα εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Συλλόγου οὐδέποτε ἐπαύσατο ἄνευ τινὸς ὑλικῆς ἀμοιβῆς καταβάλλων ὁ ἀθλητὴς οὗτος ἐν τῇ θρησκείᾳ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ φιλόπατρις ἀνήρ. Καὶ εἶνε ὁ ἀγὼν τῆς ἐν τῇ θρησκείᾳ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ προαγωγῆς τοῦ ἔθνους ὁ εὐγενέστατος τῶν ἀγώνων. Καὶ εἶνε τὸ κακόν, καθ' οὗ ἐργάζεται πρωταγωνιστῶν ἐν τῇ «Ἀναπλάσει» πένοπλος καὶ ἀκατανίκητος ὁ γεραρὸς ἀνήρ, μέγα δυστύχημα, οἷον ἀπαραμίλλως χαρακτηρίζει αὐτὸ εἰς τὸ προηγούμενον ἔξοχον ἄρθρον του:

«Οὐδὲν δυστύχημα, λέγει, φοβερώτερον ἀπαντᾷ νὰ ἐνοκήψῃ εἰς τὸ ἄτομον τοῦ κλονισμοῦ τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ πεποιθήσεων καὶ τῆς ἀμφιβολίας περὶ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως, καὶ οὐδεμία ἐθνικὴ συμφορὰ δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ἀποχαύνωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ τοῦ λαοῦ αἰσθήματος καὶ πρὸς τὴν ἀπάλειψιν τῆς συναισθήσεως τῆς ἠθικῆς εὐθύνης καὶ τῆς πεποιθήσεως περὶ τῆς ἐνθέου πηγῆς καὶ τοῦ ὑπερκοσμίου κέρους τοῦ καθήκοντος.

Τὸ μέγεθος τοῦ δυστυχήματος τούτου συνορῶν «Ὀλιγίζω, λέγει, τὴν νέκρωσιν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, τὴν ἀκηδίαν τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων καὶ τὴν ὀλιγωρίαν τῶν οἰκογενειαρχῶν ἀπέναντι τῆς προϊούσης δηλητηριάσεως παντὸς ὑπερκοσμίου φρονήματος.»

Οὐ μόνον λοιπὸν διὰ τὴν χρηματικὴν προσφορὰν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὃν οὕτω πρωτοστατῶν ἀγωνίζεται, ἦτο δίκαιον νὰ ἀνακηρυχθῇ εὐεργέτης τοῦ Συλλόγου ὁ κ. Σκαλτσούνης. Εὐεργέται δὲ τοῦ ἔθνους πραγματικοὶ θὰ ὦσιν ἔτι μετ' αὐτοῦ καὶ οἱ πρωθιερεῖς τῆς ἐκκλησίας καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ ἔθνους καὶ εἴτις ἱκανός, ἐὰν εἰς τὸν ἦχον τοῦ κώδωνος τοῦ κινδύνου, ὃν κρούει οὕτω βροντοφωνοῦντα ἐκ τῆς ἑσπερίας ὁ σοφὸς ἀνήρ, συνδράμωσι πάντες συναγωνισταὶ κατὰ τοῦ φοβερωτέρου ἐθνικοῦ καὶ ἀτομικοῦ δυστυχήματος καὶ ὑπὲρ τοῦ εὐγενεστάτου τῶν ἀγώνων, οἷος εἶνε ὁ τῆς ἀναπλάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῷ πραγματικῷ Χριστιανισμῷ.

ΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΕΝ ΜΟΣΧΑι.

Ὁ ἐν Μόσχᾳ διατρίβων σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος κ. Νικηφόρος Καλογερᾶς ἐξεφώνησε τὸν κατωτέρω δημοσιευόμενον λόγον ἐν τῷ ἐκεῖ ἱερῷ ναῷ τῶν πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως, τελουμένης δοξολογίας ἐπὶ τοῖς γάμοις τῶν ΑΑ. ΤΤ. Κωνσταντίνου καὶ Σοφίας ὑπὸ τῶν ἐν Μόσχᾳ ὁμογενῶν. Ἰδοὺ ὁ λόγος τοῦ ἀρχιεπισκόπου:

Καὶ ὑμεῖς, ἀγαπητοὶ ὁμογενεῖς, καὶ ὑμεῖς οἱ ἐν τῇ μεγαλουπόλει ταύτῃ παρεπιδημοῦντες, καίπερ ἀπὸ πολλοῦ πολλοὶ μακρὰν τῆς φίλης Πατρίδος εὑρισκόμενοι, δεικνύετε σήμερον πασιφανῶς, ὅτι οὐδόλως τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑστερεῖτε κατὰ τὸ τῆς φιλοπατρίας αἴσθημα. Εἶναι δ' ἡ φιλοπατρία παλαιὸν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ κοινὸν γνώρισμα καὶ περιποιεῖ ὑμῖν μεγάλην τιμὴν νὰ διακρίνησθε πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐπὶ ταύτῃ. Χαίρω λοιπὸν ὑπερβαλλόντως, βλέπων ὑμᾶς συναθροισθέντας προθύμως ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ ναῷ, ἵνα ἀπὸ κοινοῦ οἱ πάντες, ὡς ἐκ μιᾶς ψυχῆς καὶ ἑνὸς στόματος ἀναπέμψωμεν εὐχὰς πρὸς τὸν Ὕψιστον ὑπὲρ τῶν ἐν εὐλογίαις τελουμένων τῇ ὥρᾳ ταύτῃ γάμων τοῦ ἐγκρίτου Διαδόχου τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου Κωνσταντίνου καὶ τῆς σεπτῆς πριγκηπίσσης Σοφίας· ἵνα δεηθῶμεν Αὐτοῦ, ὅπως τοὺς ὑψηλοὺς νεονύμφους τηρῇ μέχρι γήρως βαθυτάτου πάσης ἐπηρείας ὑπερτέρους, ὅπως ἴδωσι τέκνα τέκνων εἰς ἄλυκτον τῆς λαοφιλοῦς ἡμῶν Δυναστείας διαδοχήν.

Ταύτην τὴν θερμὴν πρὸς Θεὸν δέησιν, ὡς ἐκ καθήκοντος ἀπαραιτήτου, ποιοῦσι σήμερον οἱ ὁπουδήποτε γῆς εὑρισκόμενοι Ἕλληνες· διότι θεωροῦσιν ὡς τῆς τοῦ Θεοῦ Προνοίας ἔκτατον πρὸς τὴν ἐνεσῶσαν τῶν Ἑλλήνων γενεὰν εὔνοιαν, ὅτι ἠξίωσεν αὐτὴν νὰ ἴδῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου Διαδόχους καὶ κατὰ τὴν θρησκείαν καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ κατὰ τὰ ἤθη καὶ καθόλου ψυχῇ τε καὶ σώματι Ἕλληνας.

Ἀλλ' ἐνῷ τὸ εὐχαῖς πανελληνίοις τελούμενον σήμερον μυστήριον φαιδρύνει ἡμᾶς ἀφ' ἑνὸς ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει πόθου διακαοῦς καὶ ἐγκαρδίου, παρωθεῖ ἀφ' ἑτέρου, νομίζω, καὶ εἰς ἀναθεώρησιν τῶν αἰτίων, ἅπερ παρήγαγον τὴν σήμερον διασκεδαζομένην θλῖψιν, τὴν ἐπὶ αἰῶνας μακροὺς τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν βίον καταστήσασαν σκυθρωπόν. Δύσκολον βεβαίως τὸ θέμα καθ' ἑαυτὸ καὶ πραγματείας ἐκτενεστάτης δεόμενον. Ἀλλ' ὑμεῖς, ἀγαπητοὶ ὁμογενεῖς, ὑμεῖς ἐπὶ τοῦ παρόντος λάβετέ μοι, παρακαλῶ, δεδομένον τοῦτο: ὅτι τῶν ἐθνῶν τὸ ἱστορικώτερον καὶ τὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος τὴν ἀνθρωπότητα ὠφελῆσαν ὑπάρχει τὸ Ἑλληνικόν. Ἴσως τοῦτο, παρ' ἡμῶν λεγομένων, θεωρηθῇ ὡς ἐπανάληψις ἕωλος, ἢ ὡς περιαυτολογία ἄτοπός τε καὶ ἄκαιρος. Ἀλλ' ὅμως εἶναι ἀλήθεια τόσον ἀναντίρρητος καὶ ὁμολογία τόσον γενικὴ καὶ πάνδημος, ὥστε δικαιούμεθα νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν τοῦτο μετὰ παρρησίας ὁπουδήποτε γῆς εὑρισκόμεθα οἱ Ἕλληνες ἄνευ φόβου μὴ ὡς παραχαράκται τῆς ἱστορίας κατακριθῶμεν.

Τὸ ἔθνος τὸ ἑλληνικὸν ἐπρωταγωνίστησεν οὐχὶ ἐπὶ μιᾶς, ἢ δύο, ἀλλ' ἐπὶ πολλὰς καὶ μακρὰς περιόδους ἐν τῇ σκηνῇ τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Ἐδημιούργησε νόμους πρὸς ἡμέρωσιν καὶ κοινὴν τῆς ἀνθρωπότητος εὐπραγίαν. Παρήγαγε τέχνας καὶ ἐπιστήμας. Προήγαγεν

αὐτὰς δαιμονίως καὶ ἐγένετο αὐτῶν εἰσηγητὴς καὶ διδάσκαλος εἰς πάντα τὰ ἔθνη. Ὅτε δὲ ὁ Θεόδοτος Χριστιανισμὸς ἐν τῷ κόσμῳ ἐπεφάνη, αὐτὸ πάλιν τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος εἰς ἐξάπλωσιν αὐτοῦ καὶ στερέωσιν συνετέλεσεν, ὄργανα εἰς τοῦτο ἐπιτηδειότατα παρασχὸν τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν ἀκατάβλητον αὐτοῦ ἐνέργειαν, τὸ πλεῖστον τῶν μαρτυρικῶν αἱμάτων. Ταῦτα, ὡς εἶπον, εἶναι τοῦ ἔθνους τοῦ ἑλληνικοῦ τὰ ἱστορικὰ καὶ ἀντιρρήσεως ἀνεπίδεκτα προνόμια, ἅπερ ἡ ἀνθρωπότης ν' ἀρνηθῇ ἀδύνατον, ἐν ὅσῳ ἄξιοί νὰ λέγηται πεπολιτισμένη.

Ἀλλὰ τὸ ἔθνος τοῦτο εἴτε ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ἐντάσεως τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων ἀτονῆσαν· εἴτε εἰς τοῦ πανδαμάτορος χρόνου τὴν ῥύσιν ὑποχωρῆσαν, ὡς πάντα ὁμοίως τὰ ἀνθρώπινα πράγματα· εἴτε εἰς τὴν ἀκόρεστον πλεονεξίαν ἀμειλίκτων τῷ πολιτισμῷ ἐχθρῶν προσκροῦσαν, ἔπεσε τέλος κάντιον πτῶσιν βαρεῖαν καὶ ἀπαραδειγμάτιστον. Πλὴν ἀξιοθαύμαστον εἶναι, ὅτι καὶ καταπεῖπτον ἐπέπρωτο νὰ μεγαλουργήσῃ. Ἡ δὲ διασκέδασις τοῦ ζόφου τοῦ μεσαιωνικοῦ καὶ ἡ τῆς Δύσεως ἀναγέννησις διὰ τῶν Ἑλλήνων σοφῶν, τῶν ἀνὰ τὴν Ἑσπερίαν μετὰ τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἅλωσιν διασπαρέντων, καὶ εἶναι καὶ κοινῶς ἀναγνωρίζεται ὡς ὄντως ἱστορικὸν μεγαλούργημα. Ἀλλ' ἐντεῦθεν, ἀγαπητοὶ ὁμογενεῖς, ἐντεῦθεν ἐπήγασεν ἡ δόξα, ὅτι τὸ τελευταῖον τοῦτο ἑλληνικὸν μεγαλούργημα ἦν ἅμα καὶ ἡ τελευταία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀναλαμπή, ἣν ἀνέδωκεν ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτοῦ πνοῇ, ὅπως ὁ λύχνος, ὅταν ἐξαντλῇ τὴν τελευταίαν τοῦ ἐλαίου ῥανίδα. Καὶ ἐπαύσατο μὲν ἀληθῶς ἔκτοτε ἡ ἱστορικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους δρᾶσις· ἠρέμησεν ἐπὶ τετρακοσίους ὅλους ἐνιαυτοὺς ἡ ἐξωτερικὴ αὐτοῦ κίνησις· πᾶσα δὲ ἡ ζωτικὴ αὐτοῦ δύναμις κατ' ἀνάγκην σανεστάλη. Συνεστάλη δέ, ὑπὸ βαρυτάτης πιεσθεῖσα χειρός, ὅπως ἀναδώσῃ αὖθις τῆς ζωῆς τὰ σημεῖα ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ.

Οὕτως ὁ μέγας ἐν τῇ ἱστορίᾳ πρωταγωνιστὴς εὑρίσκετο ἐν ἁπλῇ νεκροφανείᾳ, ἀλλ' ὁ κόσμος ἐνόμιζεν, ὅτι ἔπαθε θάνατον φυσικόν. Ἴσως διότι ἦσαν αὐτῷ ἀφανῆ καὶ ἄδηλα ἡ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους εἰς τὰ μαρτύρια ἐγκαρτέρησις· ἡ ἀπτόητος αὐτοῦ ἐν τῇ εἰς Χριστὸν πίστει ἐμμονή· οἱ στεναγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα, ἐν οἷς ἐπὶ τῶν τῆς καρδίας πτυχῶν ἐχρονογράφει τὰς πράξεις τῶν αἰτίων τῶν συμφορῶν αὐτοῦ· ἐκείνη μάλιστα καὶ ἰδιαίτατα ἡ μυστηριώδης μύησις τῶν τῆς μελλούσης ἀναβιώσεως ἐλπίδων, ἥτις ἐτελεῖτο ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ἐὰν τοιαύτας ἐνδελεχεῖς ἐνεργείας ἀποδίδῃ τις εἰς ἔθνος νεκρόν, καραβαίνει, νομίζομεν, αὐτοὺς τοὺς φυσικοὺς τοῦ διανοεῖσθαι νόμους. Τὸ δὲ ἑλληνικὸν ἔθνος δι' αὐτῶν παρεσκεύαζεν ἀφοφητὶ τὴν γενεὰν τοῦ ἀγῶνος, γενεὰν ὄντως ἡρώων, ἥτις, εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς πανσθενοῦς τοῦ Ὑψίστου δεξιᾶς ἀκραδάντως πιστεύουσα, διὰ κατορθωμάτων ἐφαμίλλων πρὸς τὰ ὑμνούμενα ἐκεῖνα τῆς παλαιᾶς ἑλληνικῆς ἱστορίας κατορθώματα, ἐπηνώρθωσε τὴν πεπτωκυῖαν Ἑλλάδα.

Καὶ ἀνεβίωσεν ὅρα ἀπροσδοκήτως ἡ Ἑλλὰς καὶ κατεπέχθη αὖθις εἰς τῶν ἐθνῶν τὴν χορείαν. Τίς τοῦτο ἔμελλε νὰ ἐκλάβῃ ὡς φανόμενον παροδικὸν συνδυασμοῦ περιστάσεων τυχαίων; Τίς ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ ὡς ἁπλῆν καὶ φιλοπαίγμονα τῆς τυφλῆς εἱμαρμένης εἰρωνείαν; Ὁ οὕτω συμπεραίνων ἢ ἔχει φρόνημα δειλὸν καὶ ταπεινόν, ἢ ὑπείκει παραλόγως εἰς πάθος δυσμενές, ἢ διῆλθεν ἐπιπολαίως τὴν ἱστορίαν καὶ παραπαίει ἐκτὸς τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων.

Ἡμεῖς, Χριστιανοὶ ὄντες, καὶ τὰ ἀλληλουχούμενα περιστατικὰ προσεκτικῶς καὶ ἄνευ προκαταλήψεως παρεξετάζοντες, διαβλέπομεν ἐν τοῖς τὴν ἀναβίωσιν ταύτην ἀποτελέσασι διανγέστατα ἀπαστράπτουσαν τοῦ παντόφρου Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν καὶ πρόνοιαν. Ναί Σύ, Κύριε, ὁ πατάσσων καὶ πάλιν ἰώμενος, ὁ θανατῶν καὶ ζωοποιῶν, ὁ κατάγων εἰς ᾅδου καὶ ἀνάγων, Σύ, ἐν τῇ ἀνεξερευνήτῳ Σου βουλῇ διασώσας καὶ εἰς νέαν αὖθις ἐθνικὴν ζωὴν ἐπαναγαγὼν τὸ ἔθνος τὸ ἑλληνικόν, ἐπιφυλάσσεις πάντως αὐτῷ καὶ νέαν ἀποστολήν, ἣν ὀφείλει νὰ ἐκπληρώσῃ ἐν χρόνῳ Σοὶ μὲν μόνῳ γνωστῷ, ἡμῖν δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἀδήλῳ. Τοῦτο τὸ μέρος, ἀγαπητοί, καὶ ὅσιον καὶ εὐσεβὲς καὶ δὴ καὶ πάτριον νὰ ἀναθῶμεν τῇ τοῦ Θεοῦ εὐδοκίᾳ, ταπεινοφρόνως προσπίπτοντες πρὸ τοῦ Θρόνου τῆς θείας αὐτοῦ Μεγαλειότητος.

Ἡμῖν δέ—τοῖς Ἕλλησι, λέγω, τοῖς ἀπανταχοῦ γῆς εὑρισκομένοις — καθῆκον καὶ μέλημα ἔστω ἡ ἐνδελεχὴς τῆς ἱστορίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους μελέτη. Διότι ἐξ αὐτῆς, διδακτικωτέρας πάσης ἄλλης οὔσης, θέλομεν ἀρυσθῇ παραδείγματα ὑπερφυῶς κατάλληλα εἰς ῥύθμησιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν πορείας. Ἐξ αὐτῆς θέλομεν μάθει, ὅτι οἱ κατὰ τὴν μακρὰν τῆς αἰχμαλωσίας περίοδον ἀοίδιμοι ἡμῶν πρόγονοι εἶχον δίκην προγράμματος, ἐν ταῖς ἑαυτῶν καρδίαις ἐπιγεγραμμένας τὰς λέξεις· **«καρτερία μετὰ πίστεως καὶ ἐλπίδος»**. Καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἐσώθησαν ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ κατὰ τὸ πρόγραμμα ἐκεῖνο πολιτευθέντες, καὶ ἡμεῖς, ἵνα αἰσίως καταντήσωμεν εἰς τὴν ποθητὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν, ἀνάγκη πᾶσα οἱ πάντες κατὰ κοινὸν ὁμοίως πρόγραμμα νὰ πολιτευθῶμεν. Ἔστω δὲ τοῦτο· **«φρόνησις μετὰ πίστεως καὶ ἀνδρίας»**.

Ὁ νεαρὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου βλαστός, ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος, οὗ τοὺς γάμους μετὰ τῆς εὐκλεοῦς Πριγκηπίσσης Σοφίας τοσοῦτον περιχαρῶς ἑορτάζει σήμερον τὸ Πανελλήνιον, εἶναι τοῦ προγράμματος ἡ ἔνσαρκος εἰκών. Τοῦτο ἡμεῖς παντὸς ἄλλου κάλλιον ἐπιστάμεθα καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ παρόντος λόγου ἐπισφράγημα τιθέμεθα δύο ἱστορικὰ πρόσωπα ἐξόχως προσφιλῆ ὄντα αὐτῷ τε καὶ τῷ Πανελληνίῳ.

Ἡ φρικτὴ τραγῳδία ἤγγιξεν εἰς τὴν μοιραίαν λῆξιν καὶ ὁ μέγας Ἥρως καὶ Μάρτυς Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, μόλις ἐπεῖχε προφανῶς βήματά τινα τοῦ ἐπικειμένου τέλους. Ἐνῷ δὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύσις καὶ ἅπας ὁ θεώμενος κόσμος ἐπίστευεν, ὅτι σὺν αὐτῷ καὶ ἡ Ἑλλὰς τετέλεσται, εἷς ἐν πᾶσι θεοφορούμενος ἱεράρχης, Μάρκος ἐκεῖνος ὁ Ἐφέσου, ἐκ τῆς φοβερᾶς τραγῳδίας τὸ εἰκὸς καὶ δέον γενέσθαι συνιδών, ἀπέτεινε πρὸς αὐτὸν χαιρετισμοὺς χαρμοσύνους. Χαῖρε, προσανεφώνει, οἱονεὶ τὴν μέλλουσαν τῆς Ἑλλάδος ἀναβίωσιν καὶ τὴν τοῦ νεαροῦ ἡμῶν Κωνσταντίνου ἐμφάνησιν προφητικῶς προεξαγγέλων, χαῖρε «θεοφρούρητε, »θεόστεπτε, ἰσαπόστολε, νέε Κωνσταντῖνε, ἅ»γιε βασιλεῦ! Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν »διαφυλάττοι σε ἐν ἀκλονήτοις εὐθυμίαις, παν»τὸς τε ἐχθροῦ καὶ πολεμίου κατευμεγεθοῦντα »καὶ συχναῖς ταῖς κατὰ τῶν ἐναντίων νίκαις »καταστεφόμενον εἰς **ἀμέτρητα χρόνων »κυκλοδρομήματα**. Ἀμήν».

ΤΟ Β'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

—

Μὴ προσωποληπτεῖτε.

Ὦ ἀδελφοί μου, ἡ πίστις τὴν ὁποίαν ἔχετε πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Κύριον τῆς δόξης, δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν προσωποληψίαν, πρέπει νὰ ἦνε πίστις ἄνευ προσωποληψίας.

Παράδειγμα προσωποληψίας.

Εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν σας εἰς πλούσιος· φορεῖ χρυσοῦν δακτυλίδιον· φορεῖ λαμπρὰ ἐνδύματα. Εἰσέρχεται καὶ εἰς πτωχὸς μὲ ἀκάθαρτα ἐνδύματα. Σεῖς στρέφετε τὰ ὄμματά σας εἰς τὸν φοροῦντα τὰ ἐνδύματα τὰ λαμπρὰ καὶ λέγετε εἰς αὐτόν: Ἔλθετε, κύριε, καθίσατε εἰς τὴν καλὴν ἐδῶ θέσιν· εἰς δὲ τὸν πτωχὸν λέγετε: Στάσου σὺ ἐκεῖ, ἤ, ἂν θέλῃς νὰ καθίσῃς, κάθου ἐκεῖ κάτω ὑπὸ τοὺς πόδας μας. Ἂν δείξητε τοιαύτην συμπεριφορὰν πρὸς τὸν πτωχὸν καὶ πρὸς τὸν πλούσιον, δὲν εἶνε τοῦτο προσωποληψία; Ναί, ἡ ψυχή σας ἐντὸς ἔκαμε τότε κακὴν διάκρισιν τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τὸν ἄλλον καὶ προετίμησε τὸν πλούσιον καὶ ἐξηυτέλισε τὸν πτωχόν, διότι ἐκινήθη εἰς τὴν κρίσιν της ἐκ πονηρῶν σκέψεων.

Πόσον ἄλογος ἡ προσωποληπτικὴ προτίμησις τοῦ πλουσίου ὑπὲρ τὸν πτωχόν.

Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί· δὲν γνωρίζετε τί συμβαίνει εἰς τὴν πίστιν μας; δὲν γνωρίζετε ὅτι ὁ Θεὸς ἐκλέγει τοὺς πτωχοὺς τοῦ κόσμου τούτου διὰ νὰ τοὺς κάμῃ πλουσίους; διὰ νὰ τοὺς κάμῃ κληρονόμους τῆς βασιλείας του, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸν ἀγαπῶσιν; Καὶ ὅμως σεῖς ἀτιμάζετε τὸν πτωχόν, τὸν ὁποῖον τόσον τιμᾷ ὁ Θεός· καὶ προτιμᾶτε ποῖον; τὸν πλούσιον, ὅστις εἶνε ἐκ τῆς τάξεως ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι σᾶς κάμνουν τόσα κακά. Πλούσιοι δὲν εἶνε ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι σᾶς κατατυραννοῦν; αὐτοὶ δὲν σᾶς σύρουν εἰς τὰ δικαστήρια; αὐτοὶ δὲν βλασφημοῦν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἐκ τοῦ ὁποίου ὀνομάζεσθε χριστιανοί;

Πότε ὁ τιμῶν τὸν πλούσιον κάμνει καλὰ καὶ πότε ἁμαρτάνει.

Ἐὰν τιμῶντες τὸν πλούσιον πράττητε τοῦτο, διότι θέλετε νὰ ἐκτελέσητε τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως Θεοῦ, ἡ ὁποία λέγει: «Ἀγάπα τὸν πλησίον σου καθὼς τὸν ἑαυτόν σου», τότε κάμνετε καλά. Ἐὰν ὅμως ἡ προτίμησίς σας πρὸς τὸν πλούσιον, προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι λαμβάνετε ὑπ' ὄψει τὸ πρόσωπόν του ὡς πλουσίου, τότε ἁμαρτάνετε καὶ ἀποδεικνύεσθε παραβάται ὅλου τοῦ νόμου.

Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ παράβασις μιᾶς ἐντολῆς.

Καὶ πράγματι· ἐὰν φυλάξῃ τις ὅλον τὸν νόμον, καὶ ἓν μόνον ἄρθρον τοῦ νόμου ἂν παραβῇ, εἶνε ἔνοχος

ὡς νὰ τὰ παρέβῃ ὅλα· ὁ νόμος εἶνε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Θεός, ὅστις εἶπε: Μὴ μοιχεύσῃς, αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶπε καί; Μὴ φονεύσῃς· ἐὰν λοιπὸν ἀπέχῃς μὲν ἀπὸ τὴν μοιχείαν, παράξῃς ὅμως φόνον, παρέβης τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, παρέβης ὅλον τὸν νόμον.

Ὁ νόμος καθ' ὃν θὰ κριθῶμεν.

Ὅταν ὁμιλῆτε καὶ ὅταν ἐνεργῆτε, ἔχετε κατὰ νοῦν ὅτι μέλλετε νὰ κριθῆτε κατὰ τὸν νόμον τῆς ἐλευθερίας, ὅστις ἐλευθεροῖ καὶ ἀπαλλάττει τὸν ἵππον ἀπὸ τῆς ἐνοχῆς του ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὸς εἶνε ἐπιεικὴς καὶ συγγνώμων πρὸς τοὺς ὁμοίους του· διότι ἄλλως ἡ κατεδίκη θὰ ἦνε ἀνίλεως ἐναντίον τοῦ ἀνεπιεικοῦς καὶ ἀνελεήμονος, καίτοι ὁ Θεὸς κρίνει κατὰ τὸν νόμον τῆς χάριτος καὶ τοῦ ἐλέους, ὅστις ὑψοῦται ὑπὲρ τὸν νόμον τῆς αὐστηρᾶς δικαιοσύνης.

Ἡ πίστις ἄνευ τῶν ἔργων ἀνωφελής.

Ἐὰν τις λέγῃ ὅτι ἔχει πίστιν, καὶ ἔργα ἀποδεικνύοντα τὴν πίστιν του δὲν ἔχῃ, ἡ πίστις αὕτη εἶνε δι' αὐτὸν ἀνωφελής, δὲν δύναται νὰ τὸν σώσῃ. Ἐὰν τις χριστιανὸς ἀδελφός σας ἢ ἀδελφή σας ἴδωσιν ἐνώπιόν σας γυμνοί, μὴ ἔχοντες ἔνδυμα, μὴ ἔχοντες οὔτε τὴν τροφὴν τῆς ἡμέρας, καὶ εἴπῃ κατεῖς ἀπὸ σᾶς εἰς αὐτούς; Ὑπάγετε εἰς τὸ καλόν, ὁ Θεὸς νὰ σᾶς ἐλεήσῃ, εὕθε νὰ εὕρῃτε ἐνδύματα νὰ θερμαίνησθε καὶ τροφὰς νὰ χορταίνητε, ἐὰν δὲν βοηθήσητε αὐτοὺς εἰς τὴν σωματικὴν των ἀνάγκην, τί θὰ ὠφεληθῆτε σεις, ἢ αὐτοί τί θὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὴν συμπάθειάν σας, ἡ ὁποία φθάνει μέχρι λόγων μόνον, χωρὶς νὰ σᾶς κινῇ εἰς ἐνεργείαν; Κατ' ὅμοιον τρόπον καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μένῃ ψιλή, κεχωρισμένη ἀπὸ τὰ ἔργα, εἶνε πίστις νεκρά.

Πίστιν ἄνευ ἔργων ἔχουν καὶ τὰ δαιμόνια.

Δὲν δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ εἷς ἔχει πίστιν καὶ ὁ ἄλλος ἔχει ἔργα, ὅτι καὶ τὰ δύο εἶνε καλὰ καὶ ὅτι ἀρκετὸν καὶ ὠφέλιμον εἶνε ἑκάτερον. Ἐὰν τις ἔχῃ πίστιν, πρέπει ἡ πίστις του αὕτη νὰ τὸν κινῇ εἰς ἔργα, καὶ ἐὰν τις ἔχῃ ἔργα, πρέπει τὰ ἔργα του αὐτὰ νὰ δεικνύωσι τὴν πίστιν του ἀπορρέοντα ἐξ αὐτῆς. Σὺ πιστεύεις ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε εἷς· εἶνε καλὴ ἡ πίστις αὕτη, ἀλλὰ μόνη δὲν ὠφελεῖ, διότι καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει εἷς Θεός, καὶ τὸν τρέμουν.

Ὁ Ἀβραὰμ ἐδικαιώθη διὰ τῶν ἔργων τῆς πίστεώς του.

Εἶνε κοῦφος καὶ μωρὸς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅστις φρονεῖ ὅτι ἀρκεῖ μόνη ἡ πίστις ἡ μὴ κινοῦσα εἰς ἀγαθοεργίαν. Θέλεις σύ, ὦ κοῦφε ἄνθρωπε, ὅστις οὕτω φρονεῖς, νὰ σοὶ δείξω καὶ δι' ἄλλου παραδείγματος νὰ μάθῃς, ὅτι ἡ πίστις ἄνευ τῶν ἔργων εἶνε πίστις νεκρά; Ἴδοὺ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ πατρὸς ἡμῶν, περὶ τοῦ ὁποίου λέγει ἡ Γραφὴ ὅτι ἐπίστευσεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὅτι ἐδικαιώθη ἐκ τῆς πίστεως του καὶ ὠνομάσθη φίλος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἀβραὰμ τότε ἐδικαιώθη, ὅτε διὰ τῶν ἔργων του ἀπέδειξε τελείαν τὴν πίστιν του ἀναβιβάσας εἰς τὸ θυσιαστήριον καὶ ἑτοιμασθεὶς νὰ θυσιάσῃ τὸν υἱόν του. Βλέπεις λοιπὸν ὅτι εἰς τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὰ δύο φαίνονται ἡνωμένα καὶ ὅτι ἡ πίστις του τὸν ἐκίνει εἰς τὰ ἔργα του, καὶ διὰ τῶν ἔργων του ἐνεδυνάμωθη τελεία ἡ πίστις του; Ὅστε ἐκ τῶν ἔργων δικαιοῦται ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ ἐκ μόνης τῆς πίστεως.

Καὶ ἡ ἑταίρα Ῥαὰβ ἐξ ἔργων πίστεως ἐδικαιώθη.

Ὁμοίως καὶ ἡ ἑταίρα Ῥαὰβ πιστεύσασα ὅτι ὁ Θεὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦτο ὁ ἀληθὴς Θεὸς καὶ ὅτι οἱ ὑπ' αὐτοῦ βοηθούμενοι Ἰσραηλῖται ἤθελον κυριεύσει τὴν Ἰεριχώ, τότε ἐδικαιώθη, ὅτον διὰ τῶν ἔργων ἀπέδειξε τὴν πίστιν της, δεχθεῖσα εἰς τὴν αὐλαίαν της τοὺς κατασκόπους Ἰσραηλίτας καὶ κρύψασα αὐτοὺς καὶ δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀπαστείλασα.

Τί εἶνε ἡ πίστις ἄνευ τῶν ἔργων.

Ἡ πίστις ἄνευ τῶν ἔργων εἶνε νεκρά, ὅπως καὶ τὸ σῶμα εἶνε νεκρὸν ἄνευ τῆς ψυχῆς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Δ. Κ. Ἀρ. εἰς Κύμην. Τὰ σώματα θὰ περιφθῶσιν εὐθὺς ὡς ληφθῇ τὸ ἀντίτιμον δρ. 5 διὰ τὸ τοῦ ἀ. ἔτους καὶ 7 διὰ τὸ τοῦ β'. διὰ τοὺς ἄντας ἢ γυναικείους συνδρομητάς. Λυπούμεθα μὴ δυνάμεναι νὰ τὰ πέμψωμεν εὐθύς, διότι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου οὐδενὶ πέμπονται ἄνευ προπληρωμῆς. Ἰδοὺ ταῦτα ἐγράψαμεν καὶ εἰς τὸν αὐτόθι ἀντιπροσωπεύοντά μας, μεθ' οὗ συνεννοεῖσθε. — κα. Ἀδελ. Δικ. Κωνσταντινούπολιν. Χρήματα ἐλήφθησαν· γράφομεν τεχνδρομικῶς. — κ. Π. Ι. Ψωμ. Κωνσταντινούπολιν· ἀναμορφώμεθα τὸ περιφθὲν ὑποβληθήσεται τῇ πρωτῇ ἐπιτροπείᾳ. — κ. Δ. Ἠλ. Κων)πολιν. Ἐλάβομεν ἀμφοτέρους περιμένομεν. — κ. Ι. Σ. Δ. Ὀδησσόν· εὐχαριστοῦμεν ἐπὶ ἀποδοχῇ· πολλὰ παρακαλοῦμεν ἐξ ἐνεργειῶν σας.— κ. Σ. Μακρῆν. Ἐγράψαμεν εἴδοῦς ἀξιόπιστος διὰ τὸν ξύλον, τὴν τάξιν, τὸ ἔγκαιρον. — κ. Χ. Μακρ. Βαστιπέδιον. Ἐλήφθη· οὔπω ἀπεφάνθη ἐπιτροπεία. — κ. Ν. Βρ. Αἴγιον· ἀνεμορφώθημεν. — κ. Δ. Ἀθ. Τρίπολιν· χρήματα ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν.— κκ. Χρ. Ντ., Χρ. Κεφ., Π. Ολ., Ι. Τυ., Σ. Κοσ., Γ. Ολ. εἰς Ἄρταν· ἐγράψαμεν· περιμένομεν ἀπάντησιν. — Δ. Σημαν. Λέσβον· περιμένομεν ἄφθονον καρπὸν ἀνδρός· εὐχαριστοῦμεν δ' ἐνεργείας σας. Περὶ τῶν σωμάτων τί διὰ γείνῃ; ἴδετε τὰ γραφόμενα ἐν ἀρχῇ ἀλληλογραφίας. — κ. Μιχ. Χαρ. Τέμβιον Κύπρον· γράψαμεν ἀρχιεπισκόπῳ· πέμπομέν σοι φύλλα καὶ ἀγγελίας· πολλὰ περιμένομεν ἐξ ἐνεργειῶν σας. — κκ. Χ. Παπ. Ναύπλιον· Σ. Σακ. Πύργον· Ρ. Χ. Ρ. Λαμίαν· Ρ. Δ. Ἀγυιάν· Σ. Β. Μ. Βόνιτσαν· Ν. Κ. Σύρον· Π. Κ. καὶ Δ. Μ. Κυπαρισσίαν· Ε. Ι. Ζ. Ἀδηφόν· Κ. Φ. Ληξούριον· Π. Ι. Γαρκελιάνους· Δ. Τ. Ξ. Τριγέστην· Α. Μ. Α. Ὀλτενίτσαν· Γ. Σ. Σάμον· Π. Μ. Τοῦλτσαν· Β. Κ. Τύνιδα· Κ. Π. Κων)πολιν· Δ. Φ. Τρίπολιν Βαρβαρίας· ἐγράψαμεν· ἀπαντήσατε, παρακαλοῦμεν, ἐγκαίρως· εἶνε ἀνάγκη. — Ε. Π. Μελίτην· Π. Ἀρχ. Κύπρον· Ι. Σ. Τριγέστην· Μ Π. Ἀντιοχείας Δαμασκόν· ἐγράψαμεν. — κ. Γ. Καμ. Σμύρνην· χρήματα ἐλήφθησαν· γράφομεν.

Τύποις Α. Κολλαράκη καὶ Ν. Τριανταφύλλου
— Κάτωθι τοῦ Δημαρχείου. —